

Høringsnotat om forslag til forskrift om mineralvirksomhet og forvaltning av mineralressurser

Sendt på høring 19. desember 2025

Høringsfrist 19. mars 2026

Innhold

1. Innledning og bakgrunn	3
2. Oppsummering/sammendrag av forskriften	4
3. Nærmere om forslaget til ny forskrift	5
3.1 Innledende bestemmelser	5
3.2 Krav til mineralvirksomhet	5
3.2.1 Krav til forsvarlig mineralvirksomhet	5
3.2.2 Krav om kompetanse	6
3.2.3 Plikten til sikring	7
3.2.4 Plikt til opprydding og istandsetting	8
3.2.5 Sikkerhet for dekning av kostnader ved sikring, opprydding og istandsetting	9
3.3 Undersøkelsestillatelse	11
3.3.1 Undersøkelsesområdet	11
3.3.2 Krav til søknad om undersøkelsestillatelse	12
3.3.3 Saksbehandling av undersøkelsestillatelser, inkl. høring og offentlig ettersyn	13
3.3.4 Undersøkelsesplanen	14
3.3.5 Varslings- og meldeplikt før oppstart av undersøkelser av statens mineraler, industrimineraler og lette metaller	15
3.3.6 Forlengelse av undersøkelsestillatelse	16
3.3.7 Krav til søknad om overdragelse av undersøkelsestillatelse	16
3.3.8 Karanteneperiode etter opphør av undersøkelsestillatelse mv.	17
3.4 Prøveuttak	18
3.4.1 Tillatelse til prøveuttak	18
3.4.2 Krav til søknad om prøveuttak	19
3.4.3 Prøveuttaksplan	20
3.4.4 Overdragelse av prøveuttak	20
3.5 Utvinningsrett	21
3.5.1 Krav til søknad om utvinningsrett og saksbehandlingen i forbindelse med tildeling av utvinningsrett	21
3.5.2 Utvinningsområdet for statens mineraler, industrimineraler og lette metaller, herunder om størrelse og utforming	22
3.6 Drift	23
3.6.1 Krav til meldingen for meldepliktig utvinning	23

3.6.2	Krav til søknaden om driftskonsesjon.....	24
3.6.3	Krav til driftsplanen	24
3.6.4	Overdragelse av driftskonsesjon	25
3.7	Rapportering	26
3.7.1	Rapportering fra målinger av grunnen	26
3.7.2	Rapportering fra undersøkelser	26
3.7.3	Rapportering fra drift	27
3.8	Internkontroll	28
3.8.1	Gjeldende rett	28
3.8.2	Departementets forslag.....	29
3.9	Gebyrer.....	31
3.9.1	Gjeldende rett	31
3.9.2	Departementets forslag.....	31
3.10	Vederlag.....	35
3.10.1	Vederlag til staten for undersøkelsestillatelse og utvinningsrett til statens mineraler.....	35
3.10.2	Vederlag til grunneier for utvinning av statens mineraler	37
3.11	Forvaltningstiltak og administrative sanksjoner.....	37
3.11.1	Tvangsmulkt.....	37
3.11.2	Overtredelsesgebyr	38
3.12	Overgangsbestemmelser	43
3.12.1	Rapport ved drift og opphør av undersøkelser	43
3.12.2	Overgangsregler for varsling av undersøkelsesarbeider.....	43
3.12.3	Overgangsregler ved undersøkelsesarbeider i Finnmark	44
4	Administrative og økonomiske konsekvenser.....	44
5	Utkast til forskrift	46

1. Innledning og bakgrunn

Stortinget vedtok en ny minerallov 20. juni 2025. Et av hovedformålene med loven er å forbedre og forenkle loven, slik at loven bidrar best mulig til hovedmålet for regjeringens næringspolitikk, som er størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi. Dette innebærer at all næringsvirksomhet må være sosialt, miljømessig og økonomisk bærekraftig.

Loven innfører flere grep for å sørge for at søknadsprosesser etter mineralloven blir mer effektive og bedre koordinert med annet regelverk. Loven innfører blant annet en

samordningsplikt for myndighetene, og en rekkefølgebestemmelse som innebærer at utvinningsområdet skal være avklart i vedtak etter plan- og bygningsloven før det kan fattes vedtak om driftskonsesjon. Loven opphever dagens prioritettssystem og innfører en felles, eksklusiv undersøkelsestillatelse til statens mineraler, industrimineraler og lette metaller.

Loven innebærer også en styrking av hensynet til effektiv og bærekraftig ressursforvaltning. Et viktig grep for å sikre bærekraftig ressursforvaltning er innføringen av en rapporteringsplikt for uttak av mineraler som hovedsakelig skjer som ledd i å tilrettelegge for annen bruk av grunnområdet der massene tas ut.

Mineraler har en økende strategisk og geopolitisk betydning som komponenter til blant annet fornybar energi, digital omstilling og rom- og forsvarssektoren. Nytt i loven er derfor en hjemmel til å i forskrift fastsette nærmere regler om ivaretagelse av nasjonal sikkerhet knyttet til mineralvirksomhet og forvaltning av mineralressurser.

Ny minerallov sikrer at saksbehandling og andre myndighetsprosesser innenfor rammene av mineralloven er i tråd med folkerettslige forpliktelser. Loven innebærer flere grep for å tydeliggjøre hvordan de folkerettslige forpliktelsene skal overholdes på en effektiv måte og for å styrke vernet av samiske rettighetshavere. Det inkluderer at anvendelsesområdet for særreglene som gjelder samiske forhold i mineralloven av 2009 utvides fra Finnmark til hele det tradisjonelle samiske området.

Lov 20. juni 2025 nr. 107 om mineralvirksomhet og forvaltning av mineralressurser (mineralloven) trer i kraft 1. juli 2026. Fra dette tidspunktet vil mineralloven av 2009 med tilhørende forskrifter, oppheves.

På denne bakgrunn sender departementet forslag til forskrift til ny minerallov på høring.

2. Oppsummering/sammendrag av forskriften

Forskriftsforslaget inneholder bestemmelser som er nødvendig for at loven skal kunne tre effektivt i kraft. Dette inkluderer bestemmelser som utdyper lovens regler om krav til mineralvirksomhet, undersøkelser, prøveuttak, utvinningsrett og drift.

Forskriftsforslaget inneholder også nærmere presiseringer av lovens rapporteringsforpliktelser, med unntak av rapporteringsplikten etter ny lovs § 7-4 for uttak som hovedsakelig skjer som ledd i tilrettelegging for annen bruk av grunnområdet der massene tas ut. Denne rapporteringsplikten er ny, og departementet vurderer at det er behov for en mer omfattende utredning av hvordan rapporteringsplikten skal innrettes og av økonomiske og administrative konsekvenser av rapporteringsplikten.

Forskriftsforslaget inneholder nye regler om vederlag og gebyr, som dels viderefører bestemmelsene i forskrift til mineralloven av 2009.

Det foreslås forskriftsbestemmelser som utdyper kravene til internkontroll og tilsyn, i tillegg til administrative sanksjoner.

Forskriftsforslaget inneholder ikke bestemmelser om myndighetenes samordningsplikt, unntak fra konsesjonsplikt, urfolksvederlag, eller utdypende regler om ivaretagelse av nasjonal sikkerhet. Dette er bestemmelser som krever nærmere utredning, og som følges opp i egne prosesser.

3. Nærmere om forslaget til ny forskrift

3.1 Innledende bestemmelser

3.1.1 Bruk av digitalt skjema

Departementet foreslår at DMF kan fastsette formatet på søknad og dokumentasjon etter loven, herunder at dette skal gjøres digitalt. Digitale søknader og dokumentasjon vil bidra til større sikkerhet og notoritet, og til høyere kvalitet ved at veiledning kan bygges direkte inn i skjemaet. For å ta høyde for teknologisk utvikling og for å ikke legge for stort press på DMF sine ressurser før loven og forskriften skal tre i kraft, bør det likevel ikke fastsettes absolutte eller detaljerte tekniske krav i forskriften. DMF må imidlertid sikre at skjematjenesten har tilstrekkelig høyt sikkerhetsnivå, og er i samsvar med forskrift om elektronisk kommunikasjon med og i forvaltningen og annet relevant regelverk.

3.2 Krav til mineralvirksomhet

3.2.1 Krav til forsvarlig mineralvirksomhet

3.2.1.1 Gjeldende rett

Ny minerallov § 2-1 stiller et grunnleggende krav om at all mineralvirksomhet skal utøves på en forsvarlig måte. Bestemmelsen skal sikre at virksomheten planlegges og gjennomføres i samsvar med gjeldende regelverk, faglig anerkjente og tilfredsstillende prinsipper og standarder, for å sikre en forsvarlig ressursforvaltning og sikkerhet for personell, miljø og personer.

Regelen bygger i hovedsak på tidligere regler i mineralloven av 2009, men innebærer en tydeligere regulering av kravet til forsvarlig mineralvirksomhet. Tidligere ble kravet om forsvarlig mineralvirksomhet regulert gjennom flere bestemmelser i §§ 6a og 41 i mineralloven av 2009. I ny minerallov er dette kravet samlet i én bestemmelse, hvilket gir en helhetlig tilnærming, med vekt på skjønnsmessig avveining mellom ulike hensyn.

I mineralloven av 2025 skal økonomisk forholdsmessighet inngå som et vurderingskriterium ved fastsettelsen av om en virksomhet driver forsvarlig mineralvirksomhet. Formålet er å unngå at det iverksettes virksomhet som ikke er økonomisk levedyktig, med de følger det kan ha for naturmiljøet og annen virksomhet.

I mineralloven av 2009 har tilsvarende krav kun vært knyttet til søknader om driftskonsesjon og krav til økonomisk skikkethet som vurderingsmoment ved tildeling av

konsesjon. Med den nye mineralloven, utvides dette til å gjelde samtlige faser av mineralvirksomheten – leting, undersøkelse og utvinning.

Verken mineralloven av 2009 eller ny minerallov fastsetter nærmere kriterier for vurderingen av om virksomheten er økonomisk gjennomførbar. Det stilles heller ikke generelle krav om dokumentasjon av økonomisk gjennomførbarhet for all mineralvirksomhet. Slike krav fremgår i stedet spesifikt for de ulike typene virksomhet i loven.

Etter ny minerallov § 2-9 bokstav a, kan departementet gi forskrift om krav til forsvarlig mineralvirksomhet.

3.2.1.2 Departementets forslag

Departementet foreslår å presisere i forskrift at forsvarlig ressursforvaltning betyr at ressursene skal utnyttes effektivt, ansvarlig og langsiktig. Prinsippene skal sikre at mineralressursene benyttes på en måte som ivaretar både dagens samfunnsbehov og hensynet til fremtidige generasjoner. Det betyr å oppnå høy samlet verdiskaping, samtidig som hensynet til miljø, samfunn og etablerte rettigheter respekteres.

En forsvarlig mineralvirksomhet skal fremstå som økonomisk gjennomførbar. Departementet foreslår å trekke frem hvilke overordnede momenter som skal legges vekt på i vurderingen av om mineralvirksomheten fremstår som økonomisk gjennomførbar. Kravene til økonomisk gjennomførbarhet skal ta hensyn til hvilken type mineralvirksomhet det gjelder, tiltakets størrelse og hvor kompleks virksomheten er. Dette gir nødvendig fleksibilitet og ivaretar behovet for å kunne tilpasse kravene til et bredt spekter av prosjekter med ulik kompleksitet.

3.2.2 Krav om kompetanse

3.2.2.1 Gjeldende rett

Etter ny minerallov § 2-2, har tiltakshaveren ansvar for å sørge for at mineralvirksomheten utøves med nødvendig kompetanse. Hvilken kompetanse som er nødvendig skal vurderes i lys av virksomhetens art, omfang og kompleksitet. For eksempel vil et lite masseuttak typisk kreve mindre faglig spesialisering enn omfattende og teknisk krevende prosjekter som underjordsdrift.

I mineralloven av 2009 var dette kravet regulert i §§ 6a og 41. I ny minerallov er kompetansekravet løftet direkte inn i lovteksten, og kravet til bergteknisk ansvarlig etter tidligere forskrift til mineralloven er fjernet. Dette innebærer en dreining mot en mer skjønnsmessig vurdering og at tiltakshaver tillegges et økt ansvar. Det legges større vekt på internkontroll og risikovurdering, fremfor forhåndsdefinerte krav. Med hjemmel i ny minerallov § 2-9 bokstav a, kan departementet fastsette forskrift om krav til kompetanse.

3.2.2.2 Departementets forslag

Departementet foreslår å innføre en forskriftsbestemmelse som presiserer at tiltakshaver kontinuerlig vurderer og forbedrer kompetansen i virksomheten. Kompetansebehovet kan endre seg i løpet av virksomhetens drift, og det er derfor nødvendig at tiltakshaver regelmessig gjennomfører faglige oppdateringer. Tiltakshaver må også sørge for å ha nødvendig kompetanse ved endringer i regelverk, teknologi eller risikobilde. Forslaget innebærer ingen absolutte krav til kompetansen, men åpner for konkrete, skjønnsmessige vurderinger basert på virksomhetens art og risikoprofil.

Forslaget gjelder alle typer virksomheter som omfattes av mineralloven, og danner et rammeverk som tydeliggjør hva kompetansekravet i praksis innebærer.

3.2.3 Plikten til sikring

3.2.3.1 Gjeldende rett

Etter ny minerallov § 2-4 har tiltakshaver en plikt til å iverksette og opprettholde nødvendige sikringstiltak for å forhindre fare for skade på mennesker, husdyr, tamrein og eiendom, som følge av mineralvirksomhet. Bestemmelsen innebærer en plikt til å sikre alle fysiske endringer som mineralvirksomheten forårsaker, herunder også sikring av tipper og utlagte masser utenfor rettighetsområdet, men som har tilknytning til området. Plikten omfatter både forhold knyttet til pågående aktivitet og tidligere virksomhet i området, og vedvarer også etter at mineralvirksomheten er opphørt.

Bestemmelsen i § 2-4 er i stor grad en videreføring av reglene fra mineralloven av 2009 § 49, men utvider blant annet plikten til også å gjelde for letevirksomhet. Bestemmelsen presiserer også at det skal sikres mot fare for skade på eiendom. Det understrekes videre at sikringstiltak ved avslutning av mineralvirksomhet skal ha varig effekt, slik at området forblir sikret over tid.

Etter ny minerallov § 2-9 bokstav c, kan departementet gi nærmere forskrifter om innholdet i sikringsplikten.

3.2.3.2 Departementets forslag

Departementet foreslår å presisere at for mineralvirksomhet som krever godkjent driftsplan fra Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, skal sikringstiltak samordnes og gjennomføres i samsvar med den godkjente driftsplanen. Tilsvarende gjelder for plikten til opprydding og istandsetting, og det foreslås derfor å inkludere denne plikten i en felles bestemmelse.

Det foreslås å fastsette krav om bruk av vedlikeholdsfrie og varige løsninger som sikringstiltak ved opphør av mineralvirksomhet. Ved opphør av virksomheten skal tiltakshaver sørge for at varige sikringstiltak er etablert for å forhindre fremtidig risiko. Kravet innebærer at sikringstiltakene skal redusere faren på en varig måte, og som hovedregel ikke krever vedlikehold. For eksempel vil bruk av gjerder for å hindre adgang

til et område normalt ikke være en ønsket løsning, da slike tiltak krever jevnlig vedlikehold for å være effektive over tid.

Tiltakshaveren har ansvar for å vurdere behovet for sikring ved opphør av virksomheten, og direktoratet skal kontrollere at kravene er oppfylt.

3.2.4 Plikt til opprydding og istandsetting

3.2.4.1 Gjeldende rett

Etter ny minerallov § 2-5 har tiltakshaver plikt til forsvarlig opprydding og istandsetting av områder der mineralvirksomhet er utøvd. Dette gjelder både mens virksomheten pågår og når den opphører. Plikten gjelder uavhengig av om virksomheten er utført innenfor formelt rettighetsområde eller ikke, og uavhengig av om nødvendige tillatelser etter mineralloven foreligger. Dette innebærer at oppryddings- og istandsettingsplikten ikke kan omgås gjennom manglende formelle godkjenninger.

Bestemmelsen skal bidra til å begrense negative miljømessige og samfunnsmessige konsekvenser av mineralvirksomhet, og er en videreføring av oppryddingsplikten i mineralloven av 2009 § 50. Plikten til istandsetting er skjerpet i retning av tydeligere krav til rydding og istandsetting på en måte som ivaretar hensynet til naturens reproduksjonsevne og planlagt etterbruk.

Etter ny minerallov § 2-9 bokstav c, kan departementet gi forskrift om krav til opprydding og istandsetting, jf. ny minerallov § 2-5.

3.2.4.2 Departementets forslag

Departementet foreslår å presisere at opprydding av mineralvirksomhet skal gjennomføres løpende under hele virksomheten og som hovedregel etter hver avsluttet fase av arbeidet. Ved opphør av mineralvirksomheten skal det gjennomføres fullstendig opprydding og området skal istandsettes på en miljømessig forsvarlig måte, tilpasset stedlige forhold. Hva som anses som forsvarlig opprydding skal vurderes konkret for hver mineralvirksomhet, innenfor rammen av kravet til forsvarlig mineralvirksomhet i § 2-1 første ledd.

For å sikre at mineralvirksomheten reelt ivaretar miljøhensyn og hensynet til omgivelsene, foreslås det å spesifisere tre sentrale punkter for istandsetting og opprydding. Dette skal vise at oppryddingspliktens innhold ikke bare omfatter å fjerne anleggsmaskiner og installasjoner og ellers rydde grunnen, men også at området, så langt som mulig, settes til en tilstand som ivaretar hensynet til videre bruk av området og til naturens produksjonsevne. Listen er ikke uttømmende, men fremhever viktige elementer i oppryddingsarbeidet.

Videre foreslås det å fastsette i forskrift at istandsetting av området etter mineralvirksomhet skal tilpasses områdets fremtidige bruk og naturforhold. Det foreslås å presisere at området skal legges til rette for områdets fremtidige bruk, særlig dersom det

er avklart hvilken etterbruk av området som er aktuell, eksempelvis gjennom kommunale planer. Dersom etterbruk ikke er fastsatt, skal mineralvirksomheten gjennomføre tiltak med hensikt om å gjenvinne økologisk funksjon og landskapsmessig helhet i området.

3.2.5 Sikkerhet for dekning av kostnader ved sikring, opprydding og istandsetting

3.2.5.1 Gjeldende rett

Etter ny minerallov § 2-6 kan Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard kreve økonomisk sikkerhet fra tiltakshavere for dekning av kostnader knyttet til sikring, opprydding og istandsetting etter mineralvirksomhet.

For undersøkelser etter lovens § 4-3, kan direktoratet stille krav om sikkerhetsstillelse, jf. § 2-6. Ved undersøkelser av naturstein, byggeråstoff mv. jf. § 4-2, kan grunneier etter alminnelige avtalemessige prinsipper inngå avtale med tiltakshaver om økonomisk sikkerhetsstillelse. For prøveuttak og konsesjonspliktig drift gjelder et absolutt krav om slik sikkerhet. Det kan også stilles krav til sikkerhet ved utvinning som ikke krever driftskonsesjon. I særlige tilfeller kan direktoratet gjøre helt eller delvis unntak fra krav om økonomisk sikkerhetsstillelse.

Videre kan direktoratet kreve sikkerhet for behov som oppstår etter at mineralvirksomheten er avsluttet, for å sikre varig sikring og vedlikehold. Dette er ikke en videreføring av allerede stilt sikkerhet, men en ny hjemmel for pålegg dersom det etter opphør viser seg at det oppstår behov for vedlikehold av gjerder, erosjonssikring, overvåking eller lignende.

Bestemmelsen i ny minerallov § 2-6 er i hovedsak en videreføring av § 51 i mineralloven av 2009, med tilhørende forskriftsbestemmelser. Mineralloven § 51 var utformet som en «kan» regel, og det var blant annet ingen generell plikt for direktoratet å pålegge tiltakshavere sikkerhetsstillelse. Mineralloven § 2-6 innebærer en noe skjerpet og tydeligere hjemmel, med bredere adgang til å stille krav om sikkerhetsstillelse.

Etter ny minerallov § 2-9 bokstav d kan departementet i forskrift fastsette nærmere regler om dekning av kostnader ved sikring, opprydding og istandsetting.

3.2.5.2 Departementets forslag

Departementet foreslår forskriftsbestemmelser som klargjør kravene til form og omfang av sikkerheten. Det åpnes for fleksible ordninger, som individuell avsetning til fond. Formålet er å styrke det offentlige mulighet til å sikre at nødvendige tiltak gjennomføres og finansieres, både under og etter at mineralvirksomheten er opphørt.

Forslaget innebærer i hovedsak en kodifisering av gjeldende praksis hos Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, slik denne har utviklet seg gjennom krav til sikkerhetsstillelse etter mineralloven § 51 og forskrift til mineralloven kapittel 2.

Formålet er dermed ikke å innføre et nytt system, men å gi klarere hjemmel og økt forutsigbarhet for både myndigheter og for næringen.

Departementet har vurdert minerallovutvalgets tilråding om at det etableres et enkelt system for fastsettelse av sikkerhetsbeløpet ved undersøkelser, for eksempel et grunnbeløp med påslag etter størrelse på undersøkelsesområdet. Utvalgets tilråding fremgår av Prop. L 71 (2024–2025) kapittel 7.2.2. Av ulike grunner har departementet ikke valgt å følge opp tilrådingen:

Praksis hos Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard viser at behovet for sikkerhetsstillelse ved undersøkelser er svært begrenset. Det har kun vært vurdert behov i to tilfeller de siste fem årene.

Gjeldende praksis for fastsettelse av sikkerhetssum ved undersøkelser vurderes som tilfredsstillende og velfungerende, både for direktoratet og for næringen. Forslaget innebærer ingen endring i dette.

Det anses lite hensiktsmessig for mineralvirksomhet generelt å etablere en fast eller skjematisk modell, fordi risiko og behov for sikkerhet varierer betydelig mellom ulike virksomheter. Faktorer som virksomhetens art, omfang, geografiske beliggenhet og potensielle skadevirkninger påvirker risikoen på ulike måter. En modell med bestemt påslag etter størrelse vil derfor enten bli for streng eller for svak, og vil vanskelig kunne reflektere de faktiske forholdene i det enkelte tilfelle.

Videre er det et grunnleggende skille mellom undersøkelses- og utvinningsarbeider. Undersøkelser er av natur mer begrensede og mindre inngripende aktiviteter, og innebærer generelt lavere risiko for skade på miljø og omgivelser enn utvinning. Dette gjør det enklere å fastsette sikkerhetsstillelse basert på konkrete vurderinger av risiko for kostnader til sikring, opprydding og istandsetting. Ved undersøkelsesarbeider kan det dessuten være særegne lokale forhold som i større grad er avgjørende for behovet for sikkerhetsstillelse og størrelsen på denne, enn selve aktivitetens art. Som særegne lokale forhold kan for eksempel nevnes omgivelser, terreng, naturverdier og tilkomst.

Departementet vurderer derfor at fastsettelsen av sikkerhetssum fortsatt bør baseres på konkrete vurderinger etter klare og etterprøvbare kriterier som fastsettes i forskriften. Dette gir nødvendig rom for skjønnsutøvelse, samtidig som hensynet til rettssikkerhet og forutsigbarhet ivaretas. Forslaget bygger dermed på en balanse mellom faste vurderingsmomenter og fleksibilitet, i tråd med gjeldende praksis og minerallovens formål om bærekraftig og forsvarlig ressursforvaltning.

Det legges videre opp til samordning med andre myndigheter og forutsigbare vilkår for næringen.

3.3 Undersøkelsestillatelse

3.3.1 Undersøkelsesområdet

3.2.1.1 Gjeldende rett

Etter ny minerallov § 4-3 femte ledd skal Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) fastsette undersøkelsesområdet. Området må være avgrenset på en hensiktsmessig måte og ha en størrelse og utforming som kan undersøkes innenfor reglene om undersøkelsestillatelsens varighet i § 4-8. Bestemmelsen er en endring fra mineralloven av 2009, som kun sier at det kan gis «forskrift om undersøkelsesområdet, herunder om dets form og størrelse». I forskrift til loven av 2009 er det fastsatt at undersøkelsesområdene skal være rettvinklede firkanter av en viss størrelse.

Endringen innebærer at det kan gis mer fleksible og hensiktsmessige undersøkelsesområder, innenfor rammene av undersøkelsestillatelse i ny lov kapittel 4. Reduksjon av undersøkelsesområdets størrelse kan bare gjøres ved søknad om forlengelse, jf. mineralloven § 4-8 fjerde ledd. Deling av undersøkelsesområder, ut over tilfeller der en reduksjon innebærer at et område ikke lenger er sammenhengende, er ikke mulig, siden hvert område er knyttet til en konkret undersøkelsesplan.

Etter ny minerallov § 4-11 kan departementet gi forskrift om undersøkelsesområdet.

3.2.1.2 Departementets forslag

Departementet foreslår at undersøkelsesområdet skal angis på et hensiktsmessig format fastsatt av DMF. Det må tas hensyn til hva som kan anses som gjeldende standard på tidspunktet, både nasjonalt og internasjonalt. Forskriften bør ikke fastsette krav til konkrete tekniske formater eller spesifikasjoner, siden teknologiske muligheter og hva som er gjeldende standard kan endre seg over tid. DMF må i valg av løsning påse at lovende prosjekter ikke hindres av formalkrav, men et minimumskrav må være at undersøkelsesområdet formidles i et format som kan importeres til et vektorkart. Rasterkart, i praksis bildefiler, kan ikke brukes. Kravet kan innebære en kostnad for søkere som ev. må kjøpe inn nye programmer og verktøy for å sende inn søknaden og vedlegg til denne.

Departementet foreslår å videreføre at undersøkelsesområdet tegnes som en todimensjonal flate, med loddrette grenser ned i grunnen. Dette innebærer at undersøkelser kan gjøres så langt ned som tiltakshaver mener er hensiktsmessig, og at man må holde seg innenfor områdets grenser også nedover i grunnen. Det er altså ikke tillatt å bore på skrå fra overflaten og ut av undersøkelsesområdet under bakken.

Departementet foreslår ikke å lage konkrete særregler om undersøkelsesområdets form. DMF har ansvar for å påse at tildelte områder er i samsvar med mineralloven § 4-3 femte ledd, som slår fast at området må være avgrenset på en hensiktsmessig måte og ha en størrelse og utforming som kan undersøkes innenfor reglene om undersøkelsestillatelsens varighet. Det er ikke ønskelig å videreføre begrensningene i

forskrift til mineralloven av 2009 om form og størrelse. Dette betyr at områdene kan ha ulik størrelse og form, alt etter planer og forholdene på stedet, og det kan også være «hull» i området for undersøkelsestillatelsen hvis det anses hensiktsmessig. Dette innebærer også at det for undersøkelser av større områder ikke er nødvendig å dele opp området i flere separate rettigheter.

Hvert undersøkelsesområde vil få et unikt løpenummer, for å identifisere områdene og skille dem fra hverandre. Departementet foreslår at områder som henger sammen og som innehas av samme rettighetshaver får ett løpenummer. Hvis et område ved reduksjon deles i to eller flere sammenhengende områder, beholder ett av de nye områdene gammelt løpenummer mens det eller de øvrige tildeles nye løpenummer. Dette er i samsvar med regelen i forskrift til mineralloven av 2009. Siden områdene identifiseres ved løpenummer, og disse skal være unike, er det ikke nødvendig med forskriftsbestemmelser om navn på rettighetene. Søker vil som i dag kunne velge det navnet de ønsker på rettighetene, men får ikke eksklusiv rett på et gitt navn. Om det unntaksvis skulle være behov for å justere på navnet søker ønsker å bruke, må dette løses av DMF i dialog med søker.

3.3.2 Krav til søknad om undersøkelsestillatelse

3.3.2.1 Gjeldende rett

Ny minerallov § 4-5 fastsetter at søknad om undersøkelsestillatelse skal inneholde de opplysningene som er nødvendige for å vurdere om tillatelse bør gis, herunder kontaktinformasjon og forslag til undersøkelsesplan. Undersøkelsesplan og dokumentasjon på nødvendige samtykker kan imidlertid ettersendes innen tre måneder, jf. § 4-5 andre ledd.

Dokumentasjon på «samtykke fra grunneier og berørte bruksrettshavere til grunnen dersom det skal letes i områder der allmennheten ikke har ferdselsrett etter friluftsløven» og samtykke til undersøkelser «mindre enn 50 meter fra en bygning som er brukt til boligformål» skal være vedlagt søknaden, jf. § 4-5 første ledd bokstav c. Slik dokumentasjon er ikke en forutsetning for å få tildelt undersøkelsestillatelse for områder som kan omfattes av samtykkekravet. Kravet gjelder bare om tiltakshaver har planer om slike undersøkelser. Planlegges ikke undersøkelser på slike steder, er det tilstrekkelig at søker opplyser om dette.

Regelen er ny sammenlignet med mineralloven av 2009. Etter ny minerallov § 4-11 bokstav a, kan departementet gi forskrift om krav til søknad om undersøkelsestillatelse.

3.3.2.2 Departementets forslag

Mineralloven § 4-5 gir føringer for hva en søknad om undersøkelsestillatelse skal inneholde, og behovet for forskriftsbestemmelser om innholdet i søknaden er derfor begrenset. Paragraf 4-5 første ledd viderefører enkelte formalkrav fra forskrift til

mineralloven av 2009, mens en del andre krav etter tidligere regelverk nå går frem av § 4-6 om undersøkelsesplan.

Departementet foreslår at forskriften presiserer at søker skal opplyse om det er planlagt undersøkelser i områder omfattet av samtykkekravet i mineralloven § 4-5 første ledd bokstav c. Ikke alle søkere vil ha behov for å gjøre undersøkelser i slike områder, men det er en klar fordel at DMF vet at søker har tatt stilling til dette. Kravet gjør at man unngår tvilstilfeller for søknader hvor dokumentasjon på samtykke ikke foreligger.

Det går frem av mineralloven § 4-5 andre ledd at søkeren får reservert undersøkelsesområdet fra søknaden er kommet inn til DMF. Det følger videre av § 10-2 første ledd at «Første vederlag skal betales før reservasjon for undersøkelsestillatelse gis». Dette medfører at betaling skal skje før søknaden sendes inn, noe som foreslås presisert i forskriften, for å gjøre sammenhengen mellom §§ 4-5 andre ledd og 10-2 første ledd tydelig. Søknader som mottas av DMF uten at årsvederlaget er betalt må derved avvises. Departementet foreslår en presisering av dette i forskriften, i samsvar med det som er sagt i omtalen av § 10-2 i Prop. 71 L (2024-2025) pkt. 21.10.

3.3.3 Saksbehandling av undersøkelsestillatelser, inkl. høring og offentlig ettersyn

3.3.3.1 Gjeldende rett

Etter ny minerallov § 4-5 andre ledd får søker reservert området fra det tidspunktet søknaden er mottatt hos DMF, og frem til søknaden er behandlet. Hvis det kommer flere søknader på samme område, må disse behandles etter når søknadene kom inn. Siden det bare kan tildeles én tillatelse for samme område, jf. § 4-3 andre ledd bokstav e, må behandling av etterprioriterte søknader avvende behandling av søknaden som kom inn først. Hvis søknaden som kom inn først blir godkjent, må senere søknader avslås. Om det kun dreier seg om delvis overlappende områder, kan søkere i stedet velge å redusere undersøkelsesområdet, noe som også kan gjøres før behandlingen av den første søknaden er ferdig. Departementet kan ikke se at det er grunnlag for å nekte noen å søke på områder reservert av andre, men siden årsvederlag skal være innbetalt på forhånd og ikke refunderes, kan man anta at omfanget av overlappende søknader vil være begrenset. Det jobbes med digitale løsninger som vil gjøre det mulig å se hvilke områder som er reservert før man søker om undersøkelsestillatelse til et område.

Av mineralloven § 4-5 andre ledd følger det at «undersøkelsesplan og dokumentasjon som nevnt i første ledd bokstav c kan ettersendes senest tre måneder etter at søknaden om undersøkelsestillatelse ble sendt inn». Det går videre frem av Prop. 71 L (2024-2025) punkt 21.4 at «Dersom det påpekes feil eller mangler ved søknaden eller undersøkelsesplanen som blir rettet innenfor fristen på tre måneder, beholder søkeren sin prioritet.» Det må imidlertid også være anledning til å rette eventuelle mangler etter utløpet av fristen, i samsvar med forvaltningsloven § 11 fjerde ledd andre og tredje punktum, forutsatt at utkast til plan ble sendt inn innen tremånedersfristen. DMF har imidlertid ikke plikt til å tillate slik retting etter utløpet av tremånedersfristen, f.eks. om

undersøkelsesplanen er svært mangelfull og det er tydelig at søker ikke har gjort seg kjent med kravene til innholdet i planen før innsending, kan det være riktig å avslå søknaden direkte, slik at andre kan søke på området i stedet.

Hvis søknaden om undersøkelsesrett avslås, mister søker sin prioritet, og kan eventuelt søke på nytt dersom ingen andre har søkt på området i mellomtiden. Det må i så fall betales nytt årsvederlag og saksbehandlingsgebyr, jf. lovens § 10-2 første ledd.

Paragrafen er ny sammenlignet med mineralloven av 2009. Etter ny minerallov § 4-11 b, kan departementet gi forskrift om undersøkelsestillatelse til statens mineraler, industrimineraler og lette metaller.

3.3.3.2 Departementets forslag

Utgangspunktet for behandlingen av søknad om undersøkelsestillatelse følger av mineralloven og forvaltningsloven. Som anført i Prop. 71 L (2024-2025) pkt. 21.4 skal det fastsettes en høringsfrist i forskriften. I henhold til gjeldende praksis settes høringsfristen til minst fire uker. Det vil på tidspunkt hvor mange normalt har ferie, som jul og midtsommers, være grunn til å vurdere en lengre frist, men departementet ser ikke grunn til å forskriftsfeste dette. DMF kan etter en konkret vurdering forlenge høringsfristen, hvor det bør legges vekt på blant annet hvor langt saken har kommet og om det fremstår sannsynlig at høringsparten kan ha opplysninger av betydning for saken. DMF bør også ta hensyn til innholdet i hørings svar som er kommet etter fristen, så langt dette lar seg gjøre uten å forsinke saken unødvendig. Høringsfristen og fristen for å gi innspill ved offentlig ettersyn bør være den samme. Ut over dette ser ikke departementet behov for ytterligere forskriftsfesting av offentlig ettersyn, siden kravet om dette går frem av loven. Kravet til offentlig ettersyn innebærer at DMF skal sørge for at dokumenter til høring blir offentlig tilgjengelige, i praksis på DMF sine nettsider.

3.3.4 Undersøkelsesplanen

3.3.4.1 Gjeldende rett

Ny minerallov § 4-6 fastsetter minimumskrav for hva undersøkelsesplanen skal inneholde. I andre ledd fremgår det at planen skal gi en «overordnet beskrivelse» av eventuelle planer frem i tid etter en eventuell forlengelse. Dette innebærer at søker skal gi en utfyllende beskrivelse av sine undersøkelsesplaner på tidspunktet. De konkrete resultatene fra undersøkelsene vil alltid være førende for den videre prosessen, og ved søknad om forlengelse må planene for neste tre år revideres og konkretiseres nærmere, jf. § 4-8 fjerde ledd.

Bestemmelsens tredje ledd sier at det ikke er nødvendig med undersøkelsesplan i områder hvor det er gitt tillatelse til prøveuttak etter § 4-13. Dette er kun relevant ved forlengelse av tillatelsen etter § 4-8 andre ledd, siden det er behov for en godkjent undersøkelsesplan for å få undersøkelsestillatelse, og undersøkelsestillatelse er en forutsetning for å søke om tillatelse til prøveuttak av statens mineraler, lette metaller og

industrimineraler. Tiltakshaver som ønsker å fortsette undersøkelsene etter utløpet av prøveuttakstillatelsen må likevel inkludere prøveuttaksområdet i planen ved søknad om forlengelse av undersøkelsestillatelsen. Hvis ikke vil området for prøveuttakstillatelsen bortfalle fra undersøkelsesområdet ved utløpet av prøveuttakstillatelsen.

Det følger av fjerde ledd at vesentlige endringer i undersøkelsesplanen krever godkjenning fra DMF.

Paragrafen er ny sammenlignet med mineralloven av 2009. Etter ny minerallov § 4-11 kan departementet gi forskrift om undersøkelsesplanen.

3.3.4.2 Departementets forslag

Departementet vurderer § 4-6 første ledd som tilstrekkelig utfyllende hva gjelder innholdet i undersøkelsesplanen, og andre ledd gir DMF hjemmel til å kreve andre opplysninger som kan være relevant i det enkelte tilfelle. Departementet foreslår derfor ikke utfyllende forskriftsbestemmelse om planens innhold.

3.3.5 Varslings- og meldeplikt før oppstart av undersøkelser av statens mineraler, industrimineraler og lette metaller

3.3.5.1 Gjeldende rett

Tiltakshaver skal etter ny minerallov § 4-7 «varsle grunneiere og berørte bruksrettshavere og gi melding til Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard om oppstart av undersøkelsesarbeider minst fire uker før disse igangsettes». Videre skal meldingen «inneholde nødvendig informasjon om undersøkelsene som skal finne sted.»

Bestemmelsen er en delvis videreføring av varslingsplikten i mineralloven av 2009 § 18. Sammenlignet med tidligere bestemmelse er fristen for melding redusert fra to til en måned før oppstart, og DMF har ikke lengre plikt til å varsle kommunen, fylkeskommunen og statsforvalteren etter mottak av melding om oppstart. Dette henger sammen med at undersøkelsesrett nå skal tildeles etter høring og en faglig vurdering, hvor offentlige myndigheter og andre relevante aktører vil få anledning til å komme med innspill og ellers gjøre seg kjent med undersøkelsesplanen.

Etter ny minerallov § 4-11, kan departementet gi forskrift om undersøkelsestillatelse.

3.3.5.2 Departementets forslag

Departementet foreslår at melding til DMF om oppstart av undersøkelser av statens mineraler, industrimineraler og lette metaller som minimum skal inneholde informasjon om arbeidene som skal gjennomføres, herunder hvor og med hvilke metoder, planlagte

tidspunkter og kontaktinformasjon til arbeidsleder. Innholdet i meldingen må være i samsvar med den godkjente undersøkelsesplanen.

Melding til DMF skal opplyse om hvorvidt undersøker har innhentet nødvendige tillatelser fra grunneier og andre offentlige myndigheter, slik at DMF er orientert og har mulighet til å veilede ved behov.

Departementet foreslår at DMF kan fastsette formatet på melding om oppstart av undersøkelsesarbeider, herunder at dette skal gjøres digitalt. Se begrunnelse under pkt. 4.2.2.2.

Se for øvrig kapittel 3.11 om overgangsregler for en beskrivelse av overgangsregler for blant annet varsling oppstart av undersøkelsesarbeid.

3.3.6 Forlengelse av undersøkelsestillatelse

3.3.6.1 Gjeldende rett

En undersøkelsestillatelse gis for tre år av gangen, og kan forlenges med tre år av gangen med maksimal total varighet på 15 år, jf. ny minerallov § 4-8 femte ledd. Mineralloven angir vilkårene for forlengelse, og at søknad om forlengelse må være kommet inn til DMF innen tre måneder før ordinært utløp av tillatelsen.

Etter ny minerallov § 4-11, kan departementet gi forskrift om undersøkelsestillatelse.

3.3.6.2 Departements forslag

Vilkårene for forlengelse av undersøkelsestillatelse er utførlig beskrevet i mineralloven § 4-8 og paragrafens forarbeider, og departementet anser det derfor ikke nødvendig med ytterligere bestemmelser om forlengelse eller innholdet i søknad om forlengelse.

3.3.7 Krav til søknad om overdragelse av undersøkelsestillatelse

3.3.7.1 Gjeldende rett

Ny minerallov § 4-9 fastsetter at undersøkelsestillatelse kan overdras, og hvilke krav som stilles. Tillatelsen overdras med gjeldende undersøkelsesplan og ev. vilkår og forpliktelser knyttet til tillatelsen. Vesentlige endringer i undersøkelsesplanen må søkes om i samsvar med § 4-6 fjerde ledd. Hvis det er gitt tillatelse til prøveuttak, må denne også overdras, jf. § 4-16.

Overdragelse kan avslås hvis «søkeren tidligere har begått alvorlige eller gjentatte overtredelser av bestemmelser gitt i eller med hjemmel i denne loven eller tidligere minerallovgivning.» DMF kan kreve at tidligere pålegg oppfylles før søknad om overdragelse godkjennes.

Etter ny minerallov § 4-11 kan departementet gi forskrift om krav til søknad om overdragelse av undersøkelsestillatelse.

3.3.7.2 Departementets forslag

Departementet vurderer at kravene til innholdet i søknad om overdragelse bør fastsettes i forskrift, jf. mineralloven § 4-11 bokstav e. Departementet foreslår at det må legges ved dokumentasjon på overdragelsen. Dette kan gis i form av kopi av avtale mellom overtaker og overdrager eller erklæring om samtykke fra begge. Hvis undersøkelsestillatelsen ved tildeling krevde samtykke fra grunneier eller bruksrettshaver etter mineralloven § 4-5 første ledd bokstav c, må det også legges ved nytt samtykke til fordel for overtaker. Hvis overdragelsen skyldes en selskapsrettslig fusjon eller fisjon, vil fusjons- eller fusionsplanen være dokumentasjon på overdragelsen, sammen med kunngjort gjennomføring i Foretaksregisteret, jf. bl.a. aksjeloven §§ 13-16 og 14-8. Så lenge det ikke foreligger overføringsforbud i opprinnelig samtykke etter § 4-5 første ledd bokstav c, vil også samtykker fra grunneier og bruksrettshaver kunne overdras ved fusjon eller fisjon.

3.3.8 Karanteneperiode etter opphør av undersøkelsestillatelse mv.

3.3.8.1 Gjeldende rett

Mineralloven § 4-10 er ny sammenlignet med tidligere lov, og fastsetter en karanteneperiode på seks måneder når undersøkelsestillatelse opphører uten tildeling av utvinningsrett. I denne perioden kan det ikke tildeles nye undersøkelsesretter i området. Karanteneperioden gjelder også ved reduksjon av undersøkelsesområder, dvs. for områdene som reduseres vekk.

Bestemmelsens tredje ledd gir DMF mulighet til å beslutte utlysning av området, slik at flere aktører kan konkurrere om hvem som skal få tildelt undersøkelsestillatelse. Ved slik utlysning kan det fastsettes objektive kriterier for tildeling i tillegg til det som går frem av § 4-3, og det fastsettes en frist for å søke. Dersom et område er særskilt utlyst etter tredje ledd, er det fristen for utlysningen som er avgjørende for når DMF kan behandle søknadene og treffe beslutning om undersøkelsestillatelse.

Karanteneperioden ved utløp av undersøkelsesrett er innført i stedet for prioritettssystemet etter mineralloven av 2009, og den tilhørende karantenen på ett år for rettighetshavere og deres nærstående, jf. §§ 24 og 27. Bakgrunnen for sistnevnte bestemmelser var et ønske om å motvirke at samme aktører tok opp rettigheter over lang tid i samme område, og derved blokkerte området ut over fristreglene i loven. Mulighetene for dette er imidlertid vesentlig redusert ved ny minerallov, siden det kreves undersøkelsesplan og årlig rapportering, og perioden fra tildeling til det må søkes om forlengelse er redusert fra syv til tre år.

Karanteneperioden gir DMF tid til å vurdere om det skal fattes beslutning om særskilt utlysning av et område etter § 4-10 tredje ledd. Hvis det ikke fattes slik beslutning, vil tidligere rettighetshaver fritt kunne søke på nytt på samme område. Om det er noe å bebreide tidligere tiltakshaver fra forrige periode, kan dette tas i betraktning i vurderingen etter mineralloven § 4-3 andre ledd bokstav a, eller § 4-3 tredje ledd.

Etter ny minerallov § 4-11, kan departementet gi forskrift om undersøkelsestillatelse.

3.3.8.2 Departementets forslag

Departementet vurderer at forskriften bør gi noen føringer for prosessen ved særskilt utlysning av undersøkelsesområder, særlig siden dette vil være en helt ny prosess både for myndighetene og undersøkere i Norge. Søknadsfristen ved særskilt utlysning etter § 4-10 tredje ledd foreslås forskriftsfestet til tre måneder, og søknaden skal være komplett, med undersøkelsesplan. Det vil altså ikke være rom for å ettersende undersøkelsesplanen. Dette henger sammen med at det ved særskilt utlysning ikke vil være snakk om reservasjon av området og derved ikke behov for en regel om ettersending av undersøkelsesplanen. Samtidig bør ikke søknadsfristen være kortere totalt enn ved ordinære søknader om undersøkelsestillatelse.

Da formålet med en særskilt utlysning er å finne den best kvalifiserte søkeren, må det forventes at innsendte søknader er komplette. For å sikre at konkurransen skjer på like vilkår, foreslår departementet å forskriftsfeste at det ikke gjøres endringer etter innsending, ut over retting av enkle feil eller formaliteter som ikke påvirker søknadens innhold.

I motsetning til ved en ordinær søknad om undersøkelsestillatelse, får ikke de som søker om et særskilt utlyst område, reservert området. Det skal derved heller ikke betales årsvederlag på forskudd, jf. mineralloven § 10-2 første ledd andre punktum. Søkerne må imidlertid betale ordinært saksbehandlingsgebyr for søknad om undersøkelsestillatelse, og den av søkerne som får tildelt undersøkelsestillatelsen må betale årsvederlaget innen fastsatt frist etter tildelingen.

3.4 Prøveuttak

3.4.1 Tillatelse til prøveuttak

3.4.1.1 Gjeldende rett

Det følger av ny minerallov § 4-13, at Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) kan gi en tidsbegrenset tillatelse til prøveuttak. Dette gjelder kun for den mengden som er nødvendig for å vurdere forekomstens egenskaper og drivverdighet. Bestemmelsen innebærer at DMF både kan fastsette en lavere grense enn den som gjelder etter mineralloven av 2009 (mindre enn 2 000 m³) og kan avslå en søknad om prøveuttak dersom egenskapene og drivverdigheten til forekomsten kan vurderes tilstrekkelig ved bruk av andre mindre inngripende undersøkelsesmetoder. Bestemmelsen innebærer at DMF også kan gi tillatelse til prøveuttak for mer enn 2 000 m³, dersom det er nødvendig for å kunne vurdere forekomstens egenskaper og drivverdighet.

Etter ny minerallov § 4-17 kan departementet gi forskrift om prøveuttak.

3.4.1.2 Departementets forslag

Hva som kreves for å få tildelt tillatelse til prøveuttak er utfyllende beskrevet i mineralloven § 4-13 og lovens forarbeider. Departementet ser imidlertid at det kan være behov for en mulighet for å få søke om forlengelse av perioden for prøveuttaket i enkelte tilfeller. Dette for å ta høyde for uforutsette forsinkelser, på grunn av omstendigheter som det ikke kan forventes at søker forutså. Uten mulighet til forlengelse vil søker alltid måtte sende inn ny fullstendig søknad, noe som i mange tilfeller vil fremstå unødvendig arbeidskrevende, både for søker og for DMF.

Forlengelse forutsetter at rammene for tillatelsen ikke skal endres, hvis det f.eks. er ønske om å fortsette prøveuttaket i et nytt område må det søkes om ny tillatelse. Terskelen for å få forlengelse skal ikke være veldig høy, det er altså ikke et krav om force majeure eller tilsvarende, men det må være en forutsetning at det har vært progresjon i prøveuttaket. Ren inaktivitet eller nedprioritering fra tiltakshaver skal ikke være tilstrekkelig. DMF må vurdere om søknad om forlengelse skal sendes på alminnelig høring. Plikten til å tilby konsultasjon til eventuelle samiske interesser i området kan gjelde selv om det ikke anses nødvendig med ny høring.

Departementet vurderer at det også er behov for å presisere at en tillatelse til prøveuttak opphører dersom tiltakshavers undersøkelsesrett eller -tillatelse, eller utvinningsrett, opphører. Hvis ikke vil en tillatelse til prøveuttak kunne hevdes å vare lengre enn rettigheten som lå til grunn til tillatelsen, som kan være særlig relevant hvis rettigheten fristilles før ordinær løpetid. Dette gjelder ikke hvis undersøkelsestillatelse opphører som følge av tildeling av utvinningsrett.

3.4.2 Krav til søknad om prøveuttak

3.4.2.1 Gjeldende rett

Krav til innholdet i søknad om tillatelse til prøveuttak fremgår av ny minerallov § 4 -14. Det fremgår av bestemmelsen at søknaden skal inneholde de opplysninger som er nødvendige for å vurdere om tillatelse bør gis og på hvilke vilkår. Bestemmelsen innebærer at dette må vurderes konkret av Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF). Videre følger det av bestemmelsen at DMF har en plikt til å sende søknaden på høring. Det fremgår av bestemmelsen at søker har en varslingsplikt ovenfor naboer, som supplerer informasjonsplikten etter ny minerallov § 2-3.

Bestemmelsen er i all hovedsak en videreføring av § 12 og § 20 i mineralloven av 2009 om prøveuttak.

Det følger av ny minerallov § 4-17 at departementet kan gi forskrift om krav til søknad om tillatelse til prøveuttak.

3.4.2.2 Departementets forslag

Hva søknaden om tillatelse til prøveuttak skal inneholde er utfyllende beskrevet i mineralloven § 4-14 og lovens forarbeider. Hva som er nødvendig i den enkelte sak må vurderes konkret, jf. Prop. 71 L (2024-2025) punkt 21.4, og DMF må for øvrig veilede søker om hva søknaden skal inneholde. Det er slik departementet ser det ikke nødvendig med forskriftsbestemmelser om innholdet i søknad om tillatelse til prøveuttak.

Departementet foreslår at området for prøveuttaket skal angis på et hensiktsmessig format som fastsatt av DMF, herunder at det benyttes et format som kan importeres til et vektorkart. Det vises til begrunnelsen for tilsvarende regulering av undersøkelsesområdet i punkt 3.2.1.2.

3.4.3 Prøveuttaksplan

3.4.3.1 Gjeldende rett

Hvilke opplysninger en prøveuttaksplan skal gi, følger av ny minerallov § 4-15. Bestemmelsen er ny og fastsetter krav om innhold til prøveuttaksplan. Bestemmelsen innebærer en opplysningsplikt for søker og at DMF kan avslå søknad om tillatelse til prøveuttak etter § 4-14 hvis prøveuttaksplan ikke inneholder nødvendige opplysninger etter § 4-15.

3.4.3.2 Departementets forslag

Mineralloven § 4-15 gir en tydelig regulering av hva en prøveuttaksplan skal inneholde og departementet vurderer at det ikke er behov for å gi utfyllende regler i forskrift. DMF kan lage veiledning/mal med utfyllende beskrivelse av punktene i mineralloven § 4-15, uten at det er behov for særskilt forskrift om dette.

3.4.4 Overdragelse av prøveuttak

3.4.4.1 Gjeldende rett

Det følger av ny minerallov § 4-16 at tillatelse til prøveuttak kan overdras sammen med undersøkelsestillatelse eller undersøkelsesrett. Paragraf 4-9 gjelder tilsvarende for overdragelse av tillatelse til prøveuttak. En lovfestet mulighet for overdragelse av tillatelse til prøveuttak er ny sammenlignet med tidligere minerallov.

Etter ny minerallov § 4-17, kan departementet gi forskrift om prøveuttak.

3.4.4.2 Departementets forslag

Prøveuttak kan gjelde kategoriene statens mineraler, industrimineraler og lette metaller, eller kategoriene naturstein og byggeråstoff mv. For statens mineraler, industrimineraler og lette metaller kan det bare søkes om overdragelse av tillatelse til prøveuttak samtidig som det søkes om overdragelse av undersøkelsestillatelsen, ev. utvinningsretten, som ligger til grunn for prøveuttaket, jf. mineralloven § 4-3, jf. § 4-13. I slike tilfeller vil DMF allerede ha dokumentasjon på undersøkelsestillatelsen som er grunnlaget for prøveuttaket. Hvis det gjelder prøveuttak på naturstein eller byggeråstoff mv., bygger disse på avtaler med grunneier, eller ekspropriasjon.

Det foreslås at det vedlegges dokumentasjon på avtale om overdragelse, mellom overdrager og overtaker. Dokumentasjon på tillatelse til å foreta undersøkelser, fra grunneier eller staten, skal foreligge på tidspunkt for opprinnelig tildeling av tillatelse til prøveuttak, jf. § 4-14, men må oppdateres med ny tiltakshaver hvis det dreier seg om prøveuttak på naturstein eller byggeråstoff mv. Det foreslås videre at det må legges ved dokumentasjon på at overtaker har inngått avtale med grunneier. For øvrig vises det til det som er skrevet om overdragelse i forbindelse med selskapsrettslig fusjon eller fisjon i omtale av søknad om overdragelse av undersøkelsestillatelse i punkt 3.2.7.2.

3.5 Utvinningsrett

3.5.1 Krav til søknad om utvinningsrett og saksbehandlingen i forbindelse med tildeling av utvinningsrett

3.5.1.1 Gjeldende rett

Mineralloven § 5-2 angir hvem som kan søke om utvinningsrett til statens mineraler, industrimineraler og lette metaller, og hvilke krav som stilles for å få innvilget søknaden. Bestemmelsen viderefører kravet til utvinningsrett til statens mineraler etter mineralloven av 2009, samtidig som tillatelsen utvides med kategoriene industrimineraler og lette metaller.

Tiltakshaver må dokumentere drivverdighet for hver av kategoriene det søkes på. Hvis undersøkelser etter tildeling av utvinningsrett, jf. § 5-3 fjerde ledd, avdekker forekomster av flere kategorier, kan det søkes om utvidelse av utvinningsretten til disse kategoriene. Søknad om utvinningsrett til industrimineraler og lette metaller krever avtale med grunneier, jf. § 5-3 tredje ledd. Dette gjelder ikke om det kun søkes om utvinningsrett til statens mineraler.

Søknad om utvidelse av en eksisterende utvinningsrett til ny kategori må sendes inn og behandles som en ordinær søknad om utvinningsrett. Dette kan også innebære geografisk utvidelse av utvinningsretten, hvis den nye forekomsten har en annen utstrekning enn forekomsten som lå til grunn for den opprinnelige rettigheten. Dette forutsetter at andre tildelte undersøkelsestillatelser eller utvinningsretter ikke er til hinder for dette. Tilsvarende hvis tiltakshaver ønsker å utvide rettigheten geografisk basert på ny dokumentasjon om forekomsten det opprinnelig ble gitt utvinningsrett på. Det må bero på en konkret vurdering om utvinningsrett på et nytt tilstøtende område skal opprettes som en ny rettighet eller som en forlengelse av en eksisterende, blant annet avhengig av om det dreier seg om samme eller forskjellige forekomster. Om det er mest praktisk å slå sammen rettighetene, vil DMF ha mulighet til å forlenge den eldste rettigheten etter mineralloven § 5-7, slik at rettighetene får lik varighet.

Da utvinningsrett er noe man har krav på dersom lovens vilkår er oppfylt, og dette skal dokumenteres ved søknaden, vil det normalt ikke være grunnlag for å sende søknaden

på høring. Dette må imidlertid vurderes konkret fra sak til sak, og det er også mulig å be om konkrete innspill uten å sende saken på generell høring.

Etter ny minerallov § 5-2 femte ledd, kan departementet gi forskrift om krav til søknader om utvinningsrett og om saksbehandlingen i forbindelse med tildelingen av utvinningsrett.

3.5.1.2 Departementets forslag

Hva som kreves for å få tildelt utvinningsrett er utfyllende beskrevet i mineralloven § 5-2 og lovens forarbeider. Departementet foreslår derfor kun en presisering av at avtale med grunneier eller dokumentasjon på gjennomført ekspropriasjon skal sendes inn sammen med søknad om utvinningsrett for industrimineraler og lette metaller, siden dette er nødvendig for DMF sin vurdering av om kravet er oppfylt.

3.5.2 Utvinningsområdet for statens mineraler, industrimineraler og lette metaller, herunder om størrelse og utforming

3.5.2.1 Gjeldende rett

Det går frem av ny minerallov § 5-5 at utvinningsområdets størrelse skal være angitt geografisk og ha en hensiktsmessig størrelse og utforming. Av Prop. 71 L (2024-2025) pkt. 21.5 går det frem at bestemmelsen er en videreføring av mineralloven av 2009 § 31, utvidet til å også gjelde industrimineraler og lette metaller. Av forskrift til mineralloven av 2009 § 1-6 andre ledd går det frem at området ikke skal være større enn nødvendig for å dekke forekomstens sannsynlige utstrekning.

For tilgrensende rettigheter til samme forekomst kan DMF gi pålegg om samordnet utvinning etter mineralloven § 5-4. Hvis rettighetene gjelder industrimineraler eller lette metaller, dvs. ikke statens mineraler, er det også mulig å søke om ekspropriasjon etter mineralloven § 9-1 første ledd bokstav d.

Etter ny minerallov § 5-5 andre ledd, kan departementet gi forskrift om utvinningsområdet for statens mineraler, industrimineraler og lette metaller.

3.5.2.2 Departementets forslag

På samme måte som for undersøkelsesområdet foreslår departementet at utvinningsområdet skal angis på et hensiktsmessig format fastsatt av DMF, og det vises til redegjørelsen for dette ovenfor under punkt 3.2.1.2.

Departementet foreslår å videreføre at utvinningsområdet tegnes som en todimensjonal flate, med loddrette grenser ned i grunnen, uten noen konkret grense nedover i bakken.

Departementet foreslår ikke å lage konkrete særregler om utvinningsområdets form, ut over at området ikke skal være større enn nødvendig for å dekke forekomstens sannsynlige utstrekning. Ut over dette har DMF ansvar for å påse at tildelte områder er i

samsvar med mineralloven § 5-5. Det er altså ikke ønskelig å videreføre begrensningene i forskrift til mineralloven av 2009 om form og størrelse. Dette betyr at områdene kan ha ulik størrelse og form, hovedsakelig styrt av forekomstens sannsynlige utstrekning basert på dokumentasjonen for dette vedlagt søknaden. For utvinningsrett over større områder vil det ikke være nødvendig å dele opp området i flere separate rettigheter, i motsetning til etter forskrift til loven av 2009.

Hvert utvinningsområde vil få et unikt løpenummer, for å identifisere områdene og skille dem fra hverandre. Departementet foreslår at områder som henger sammen og som innehas av samme rettighetshaver får ett løpenummer. Dette er i samsvar med regelen i forskrift til mineralloven av 2009, og dette vil fremdeles være relevant å forskriftsfeste. Siden områdene identifiseres ved løpenummer, og disse skal være unike, er det ikke nødvendig med forskriftsbestemmelser om navn på rettighetene.

3.6 Drift

3.6.1 Krav til meldingen for meldepliktig utvinning

3.6.1.1 Gjeldende rett

Det følger av ny minerallov § 6-1 at det er meldeplikt for planlagt samlet utvinning av mineralforekomster over 500 m³ og opp til 10 000 m³ masse. Meldeplikten omfatter både urørt masse som tas ut fra sitt naturlige opprinnelsessted (in situ) og utvinning av mineralforekomster fra etterlatte masser fra tidligere mineraluttak. Meldeplikten påligger tiltakshaver. Bestemmelsen innebærer at DMF skal ha mottatt meldingen senest fire uker før oppstart av driften. Bestemmelsen skal bidra til at DMF kan føre tilsyn med uttak og sikre at det skjer i tråd med bergfaglige og miljømessige hensyn, forebygge uheldige inngrep, og bidra til en effektiv, lik og forutsigbar saksbehandling. Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av mineralloven av 2009 § 42, men endret slik at DMF nå kan kreve driftskonsesjon for uttaket i stedet for driftsplan.

Departementet kan gi forskrift om krav til melding for meldepliktig utvinning, jf. ny minerallov § 6-11.

3.6.1.2 Departementets forslag

Departementet foreslår å forskriftsfeste krav til hvilke faktaopplysninger om tiltakshaver og uttaket som meldingen minst må inneholde.

Om det viser seg at uttaket ut fra de gitte opplysningene vil overstige 10 000 m³, skal DMF gi pålegg om å søke om driftskonsesjon, jf. mineralloven § 6-2, jf. § 11-1. Dette følger av loven og trenger ikke å presiseres i forskriften. DMF kan også kreve driftskonsesjon ved uttak under 10 000 m³ hvis det foreligger særlige forhold. Det kan komme opp problemstillinger som kan løses ved at DMF setter vilkår for uttaket, i stedet for å kreve at det søkes om driftskonsesjon. Selv om det kan gjøres unntak fra enkeltkrav i driftskonsesjon, vil dette likevel bli langt mer omfattende enn målrettet vilkår.

Departementet foreslår derfor at DMF også skal kunne sette vilkår for meldepliktige uttak, som et alternativ til krav om driftskonsesjon.

3.6.2 Krav til søknaden om driftskonsesjon

3.6.2.1 Gjeldende rett

Hvilke opplysninger som skal inngå i en søknad om driftskonsesjon følger av ny minerallov § 6-4. Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av mineralloven av 2009 § 43 og forskrift til mineralloven av 2009 § 1-8.

Bestemmelsen innebærer et krav om at en søknad skal inneholde alle opplysninger som er nødvendige for å kunne vurdere om vilkårene i § 6-3 er oppfylt. Hva som er nødvendig informasjon, må vurderes konkret. Det følger av bestemmelsen at DMF skal sende søknaden på høring.

Det fremgår av ny minerallov § 6-11 at departementet kan gi forskrift om krav til søknad om driftskonsesjon.

3.6.2.2 Departementets forslag

Ny minerallov § 6-4 angir hva en søknad om driftskonsesjon skal inneholde. Bestemmelsen viser til § 6-3 og forutsetningene for tildeling av driftskonsesjon, samtidig som den gir en oppstilling av informasjon som må være inkludert i søknaden. Kravene er i hovedsak sammenfallende med kravene i forskrift til mineralloven av 2009, men er mindre detaljert. For å tydeliggjøre hvilken informasjon DMF trenger for å vurdere kompetansekravet i ny lov § 2-2, og det nærmere innholdet i § 6-4 bokstav f om prosjektets økonomi og tiltakshavers finansielle evne, foreslår departementet utfyllende forskriftsbestemmelser.

Departementet foreslår at uttaksområdet skal angis på et hensiktsmessig format fastsatt av DMF, slik at det kan importeres til et vektorkart. Departementet viser til begrunnelsen i punkt 3.2.1.2.

3.6.3 Krav til driftsplanen

3.6.3.1 Gjeldende rett

Det følger av ny minerallov § 6-5 at driftsplan skal beskrive hvordan mineraluttaket skal drives i hele uttaksperioden, og hvordan uttaket skal avsluttes. Bestemmelsen er en lovfesting av forskrift til mineralloven av 2009 § 1-8 bokstav b. Kravet i ny minerallov § 6-5 andre ledd om at driftsplan skal bygge på best tilgjengelig driftsmetodene og teknologi kan utledes av mineralloven av 2009 § 6a og § 41.

Departementet kan gi forskrift om krav til driftsplan, jf. ny minerallov § 6-11.

3.6.3.2 Departementets forslag

Departementet vurderer at ny minerallov § 6-5 har behov for nærmere forskriftsregulering. De overordnede formålene med driftsplan og kravene til metoder og

teknologi fremgår av lovbestemmelsen, men kravene til driftsplan må presises nærmere i forskrift for at Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard skal kunne kontrollere om kravene til driftsplan er oppfylt.

Det forslås at driftsplanen skal være i tråd med kravene i DMFs veiledere for utarbeidelse av driftsplan. Gjeldende veiledere for fast fjell og løsmasser vil oppdateres i henhold til bestemmelsene i ny minerallov.

3.6.4 Overdragelse av driftskonsesjon

3.6.4.1 Gjeldende rett

Det følger av ny minerallov § 6-9 at driftskonsesjon etter loven og etter mineralloven av 2009 kan overdras. Bestemmelsen viderefører loven av 2009 § 45a, med unntak av kravet om at overdrager har foretatt uttak året før søknaden sendes inn. Formålet med bestemmelsen er at en driftskonsesjon skal kunne overdras uten avbrudd ved salg eller omorganisering, slik at overtaker trer inn i alle overdragets rettigheter og plikter etter mineralloven.

Det er ikke gitt forskriftsbestemmelser om overdragelse av driftskonsesjon til loven av 2009. Etter ny minerallov § 6-11 bokstav c, kan departementet gi forskrift om krav til overdragelse av driftskonsesjon.

3.6.4.2 Departementets forslag

Departementet foreslår at det innføres en bestemmelse som konkretiserer hva en søknad om overdragelse skal inneholde for at DMF skal kunne vurdere om vilkårene i lovens § 6-9 andre ledd er oppfylt, herunder minstekrav til dokumentasjon på overtakende tiltakshavers finansielle evne.

I samsvar med forutsetningen om at overdragelse skal kunne skje uten driftsstans, skal godkjenning fortsatt skje etter at avtale om overdragelse er inngått. Det er altså ikke tale om en forhåndsgodkjenning av overdragelsen. Ifølge forarbeidene til § 45a i mineralloven av 2009 skulle søknad «sendes DMF uten ugrunnet opphold etter at avtale om overdragelsen er inngått». DMF erfarer imidlertid at det kan ta lang tid før søknad om overdragelse sendes inn. Dette tilsier at det er behov for en klar fristregel, og departementet foreslår at søknad om godkjenning av overdragelse skal sendes til DMF senest en måned etter at avtalen er inngått. Dette anses som tilstrekkelig tid til å fylle ut og sende inn søknaden, med tanke på at driftsplan og vilkår for drift skal overføres uten endring. Dette vil gi en klar og tilgjengelig regel, som DMF også kan følge opp med pålegg og eventuelt tvangsmulkt dersom søknad ikke sendes innen fristen.

3.7 Rapportering

3.7.1 Rapportering fra målinger av grunnen

3.7.1.1 Gjeldende rett

Ny minerallov § 7-1 fastsetter en plikt til å rapportere geofysiske målinger av grunnen som har til hensikt å identifisere mulige mineralforekomster. Det har tidligere ikke vært lovpålagt rapportering om dette, men frivillig rapportering til Norges geologiske undersøkelse (NGU) har forekommet.

Etter ny minerallov § 7-5, kan departementet gi forskrift om rapporteringspliktene.

3.7.1.2 Departementets forslag

Departementet foreslår ved forskriftsbestemmelsen å konkretisere hvilke målinger av grunnen etter § 7-1 som er underlagt rapporteringskrav, samt å forskriftsfeste når og hvordan rapporten skal leveres.

Det er viktig at funnene fra målingene av grunnen kan komme samfunnet til nytte. I stedet for å fastsette detaljerte krav til rapportens format i forskriften, foreslår departementet å forskriftsfeste at Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard kan fastsette slike krav. Dette skal sikre at rapportens innhold kan sammenstilles i større informasjonssystemer.

Det foreslås også å forskriftsfeste at geologisk data fra rapportene skal deles av direktoratet med NGU, for sammenstilling og offentliggjøring i nasjonale databaser, i tråd med taushetspliktbestemmelsen i ny minerallov § 7-7.

3.7.2 Rapportering fra undersøkelser

3.7.2.1 Gjeldende rett

Ny minerallov § 7-2 stiller krav om både årlig rapportering og sluttrapportering fra undersøkelser.

Kravet om årlig rapportering er nytt, og omfatter undersøkelser foretatt med grunnlag i undersøkelsestillatelse, utvinningsrett eller tillatelse til prøveuttak. Årlig rapportering om omfanget av og resultatet fra undersøkelsene sikrer at geologisk data og informasjon ikke går tapt underveis i undersøkelsesprosessen eller hvis tiltakshaver går konkurs.

Kravet om sluttrapport er en videreføring av forskrift til mineralloven av 2009 § 1-4, men leveringsfristen er i ny lov redusert fra seks til tre måneder etter at undersøkelsene som angitt i første ledd bokstavene a, b og c., opphører.

Rapporteringsplikten, både den årlige og for sluttrapport, gjelder for undersøkelser og prøveuttak av statens mineraler, industrimineraler og lette metaller. Bestemmelsens tredje ledd åpner for at DMF kan pålegge et krav om sluttrapport fra prøveuttak eller undersøkelser også etter grunneiers mineraler som naturstein og byggeråstoff mv.

Bestemmelsen i forskrift til mineralloven av 2009 om overlevering av et representativt utvalg prøvemateriale etter endte undersøkelser følger nå direkte av loven.

Etter ny minerallov § 7-5 kan departementet gi forskrift om rapporteringspliktene.

3.7.2.2 Departementets forslag

Departementet foreslår å gi forskriftsbestemmelser som utdyper § 7-2, hvilket gir DMF mulighet til å kreve digital rapportering og til å fastsette rammene for årlig undersøkelsesrapportering og sluttrapport for undersøkelser.

For å sikre at prøveresultater og geologisk data ikke går tapt underveis i perioden hvor tiltakshaver har undersøkelsesrett, utvinningsrett eller tillatelse til prøveuttak i et område, følger det av loven § 7-2 at resultater fra undersøkelsene skal rapporteres årlig. Forskriftsforslaget gir eksempler på typer undersøkelser som skal rapporteres.

Det foreslås også å forskriftsfeste at rapporteringsplikten gjelder uansett om det har blitt gjennomført geologiske undersøkelser eller ikke.

Forskriftsbestemmelsen stiller de samme kravene til innhold i sluttrapporten som til den årlige rapporteringen.

Departementet foreslår at data må være av en sånn art at den kan leses og forstås av andre, samt inngå i større geologiske datasett. Dette vil bedre kunne tilrettelegge for gjenbruk av analysedata på senere tidspunkt.

Departementet foreslår å inkludere en bestemmelse om levering av prøvemateriale i forskriften. For å avgjøre hva som utgjør et representativt utvalg av prøvemateriale kan DMF be om faglig bistand fra NGU.

Det legges også opp til å forskriftsfeste at geologisk data fra rapportene skal deles med NGU, og at prøvematerialet skal leveres til Nasjonalt Borkjerne- og Prøvesenter (NBPS). Taushetspliktbestemmelsen i ny minerallov § 7-7 legger føringer for håndteringen av dataene fra rapportene og prøvematerialet.

3.7.3 Rapportering fra drift

3.7.3.1 Gjeldende rett

I forskrift til mineralloven av 2009 § 1-9 er det stilt krav om årlig driftsrapportering. Rapporten skal som et minimum opplyse om uttakets størrelse siste år, antall ansatte og omsetting. Forskriften gir også DMF anledning til å fastsette eget skjema for rapportering i samarbeid med NGU. Bestemmelsen i ny minerallov § 7-3 første ledd viderefører kravet til årlig driftsrapportering.

Bestemmelsen i ny minerallov § 7-3 andre ledd viderefører også rapporteringsplikten ved avslutting av drift eller tap av driftskonsesjon. I forskrift til mineralloven av 2009 stiller § 1-10 krav til at tiltakshaver skal levere sluttrapport, måledata og prøvemateriale til DMF, krav til innholdet i sluttrapporten og formatet den skal leveres i. Forskriften fra 2009 stiller krav til rapportering av geologiske data i sluttrapporten. Ny minerallov legger mer vekt på dokumentering av forsvarlig avslutning av drift, samt overlevering av geologisk prøvemateriale.

Etter ny minerallov § 7-5, kan departementet gi forskrift om rapporteringspliktene.

3.7.3.2 Departementets forslag

Den årlige driftsrapporteringen utgjør et viktig kunnskapsgrunnlag om den norske mineralnæringen og ressursforvaltningen, i tillegg til at det gir grunnlag for oppfølgingen av bestemmelsene i mineralloven. Departementet foreslår å videreføre bestemmelsen om minimumskrav til årlig rapportering om drift, og en rett for DMF til å fastsette skjema for rapporten.

I forskrift til mineralloven av 2009 kreves det at driftsrapporteringen, som et minimum, skal gjøre rede for uttakets størrelse siste år, antall ansatte og omsetning. Departementet foreslår å videreføre dette, og i tillegg kreve rapportering om antatt mengde gjenstående masser og ressursutnyttelse. Rapporteringskravet er ment for å gi bedre oversikt over tilgangen på mineraler og tilrettelegge for bedre planlegging og masseforvaltning.

Sluttrapporten må inneholde tilstrekkelig informasjonen til at DMF kan føre avslutningskontroll etter § 6-10. Bestemmelsen fastsetter derfor krav om dokumentasjon når det gjelder sikring, opprydning og istandsettelse. Sluttrapporten må også inneholde informasjon som er viktig for fremtidig bruk av området. Dette gjelder særlig ved avslutning av underjordsdrift, der gruveganger under bakken vil kunne være av betydning for den fremtidige bruken av området. Det foreslås derfor å forskriftsfeste rapporteringskrav som sikrer nødvendig informasjon om dette i sluttrapporten, inkl. oppmålte kart og vertikale profiler.

Departementet forslår at DMF kan kreve ytterligere informasjon ved behov, dersom DMF vurderer opplysningene som utilstrekkelig. Dette skal sikre at DMF får gjennomføre en forsvarlig avslutningskontroll av at tiltakshaver har avsluttet driften i samsvar med driftsplanen.

3.8 Internkontroll

3.8.1 Gjeldende rett

3.8.1.1 Internkontroll

Det følger av ny minerallov § 8-5 bokstav a at det kan gis forskrift om internkontroll. Tiltakshaver skal etablere og gjennomføre systematiske kontrolltiltak for å sikre at mineralvirksomheten gjennomføres i tråd med mineralloven, herunder lovens kapittel 2. Forskriftsbestemmelsene om internkontroll skal overordnet stille krav om å etablere et

internt styringssystem i virksomheten som beskriver prinsippene for egenkontroll, hvordan avvik følges opp, og hvordan egen virksomheten skal sikre at avvik unngås, jf. NOU 2022:8 punkt 17.1.3.2.

Mineralloven av 2009 inneholder en tilsvarende hjemmel i § 61 tredje ledd som åpner for at departementet kan gi forskrift om internkontroll. Formålet var å gi nærmere regler om hvem som var ansvarlig og pliktig til å føre kontroll, samt hvilke kontrolltiltak og kontrollprosedyrer som skulle settes i verk, jf. Ot.prp.nr.43 (2008-2009) kapittel 11 Til § 61 Internkontroll. Det er ikke gitt forskrift om internkontroll i forskrift til minerallov av 2009.

3.8.2 Departementets forslag

3.8.2.1 Internkontroll for kompetanse

Departementet foreslår å fastsette i forskrift hvordan tiltakshaver skal dokumentere at kompetansekravet i mineralloven § 2-2 oppfylles. Det foreslås å forskriftsfeste at dokumentasjonen skal inneholde informasjon om hvordan kompetansekravet identifiseres, hvilke vurderinger som er gjennomført og hvordan kravet har blitt og skal følges opp over tid. Dette skal inkludere tiltak for å håndtere eventuelle avvik og sikre kontinuerlig forbedring. Kravet innebærer at tiltakshaver må ha et bevisst forhold til hvilken kompetanse virksomheten besitter og hvilken kompetanse som er nødvendig for å kunne drive en forsvarlig mineralvirksomhet.

Forslaget innebærer ingen absolutte krav til kompetansen, men åpner for konkrete, skjønnsmessige vurderinger basert på virksomhetens art og risikoprofil. Dette gjenspeiler innholdet i begrepet «forsvarlig», slik det beskrives i forarbeidene til § 2-1 (Prop. 71 L (2024-2025) punkt 7.1.2 og 21.2 og NOU 2022:8 punkt 10.1.3.2).

Departementet foreslår å sette krav om fire momenter som skal være med i virksomhetens dokumentasjon av kompetanse. Dokumentasjonen skal inneholde en beskrivelse av organisering og ansvar knyttet til kompetanseområder, samt hvilke kvalifikasjoner personer i sentrale roller i virksomheten har. Virksomheten har ikke nødvendigvis kompetanse til å gjøre alle oppgaver selv, og vil ha ansvar for at eventuelle eksterne rådgivere eller underleverandører har nødvendig kompetanse og dekker eventuelle kompetansegap. Videre skal virksomheten dokumentere hvilken plan de har for kompetanseutvikling og opplæring.

Det foreslås ikke én fast standard, men heller et minstekrav over hvilken kompetanse som må dokumenteres. Dette åpner for at virksomheten selv kan vurdere om det er andre momenter ved virksomhetens kompetanse som det er hensiktsmessig å dokumentere, samt at reglene kan tilpasses teknologisk utvikling og variasjoner i geologi, geografi og samfunn.

3.8.2.2 Internkontroll av plan for årlige møter

Det foreslås å presisere at internkontrollen skal inneholde en plan for årlige møter for å oppfylle kravene i mineralloven § 2-3 andre ledd. Det er ikke fastsatt krav til hvordan dialogen skal gjennomføres i praksis, slik at tiltakshaver kan gjennomføre møtene på en

måte de finner hensiktsmessig for å ivareta potensielle motstridende hensyn på en god måte.

3.8.2.3 Internkontroll og dokumentasjon av sikringsplikt

Departementet foreslår å presisere at internkontrollen knyttet til sikringsplikten skal tilpasses virksomhetens art, omfang og risikoforhold. Mineralvirksomheter varierer betydelig når det gjelder aktivitet, kompleksitet og grad av påvirkning på omgivelsene. Behovet for sikringstiltak, under drift og etter opphør av drift, vil derfor variere fra virksomhet til virksomhet. Kravene til internkontroll skal tilpasses omfanget og risikonivået til det enkelte mineralprosjektet.

Det foreslås å oppstille minstekrav av hvilke sikringstiltak som skal dokumenteres. Minstekravene består av at tiltakshaver skal dokumentere risikovurderinger og hvordan virksomheten har identifisert farer. Basert på risikovurderinger skal tiltakshaver dokumentere planlagte og gjennomførte sikringstiltak. Videre skal det opprettes en tidsplan og rutiner for vedlikehold og inspeksjon av sikringstiltakene, og eventuelle avvik og korrigerende tiltak skal dokumenteres. Det foreslås også at virksomheten jevnlig skal dokumentere evalueringer og oppdateringer av sikringstiltak.

I tillegg til disse minstekravene, må tiltakshaver selv vurdere behovet for ytterligere dokumentasjon for å sikre at internkontrollen gir tilstrekkelig informasjon om hvordan virksomheten oppfyller kravene i lov og forskrift.

Departementet foreslår at virksomheten skal oppdateres ved vesentlig endringer, slik at dokumentasjonen løpende gjenspeiler det aktuelle risikobildet og nødvendige sikringstiltak.

DMF kan ved tilsyn pålegge tiltakshaver å dokumentere flere forhold dersom dette anses nødvendig i det konkrete tilfellet.

3.8.2.4 Internkontroll ved opprydning og istandsetting

Det foreslås å innføre en forskriftsbestemmelse som presiserer at internkontrollen ved opprydning og istandsetting skal være tilpasset virksomhetens art, omfang og miljøpåvirkning. Mineralvirksomheter varierer betydelig når det gjelder aktivitet, kompleksitet og grad av påvirkning på omgivelsene. Behovet for opprydning og istandsetting vil derfor tilpasses hver virksomhet. Kravene til dokumentasjonen vil derfor variere i takt med behovet for opprydning og istandsetting i den enkelte mineralvirksomhet.

Departementet foreslår å fastsette tre minstekrav til alle mineralvirksomheter for hva internkontrollen skal omfatte. Det foreslås at det opprettes rutiner for å vurdere behovet for opprydning og istandsetting og at alle gjennomførte eller planlagte tiltak skal dokumenteres. Til slutt bør det fastsettes et krav om oppretting av rutiner for rapportering og varsling ved avvik. Dette skal utgjøre et minstekrav, slik at virksomheten må vurdere

omfanget av dokumentasjonen ut fra sin egen art, størrelse og miljøpåvirkning, slik at internkontrollen blir tilpasset og effektiv.

3.8.2.5 Avgrensning mot internkontrollforskriften

Departementet foreslår å innføre en forskriftsbestemmelse som avgrenser mot internkontrollforskriften, ettersom mineralvirksomheter ofte omfattes av denne grunnet arbeidsmiljøloven og forurensningsloven. Dette skaper behov for en tydelig avgrensning og samordning mellom regelverkene.

Mineralloven har et selvstendig virkeområde og regulerer forhold knyttet til utvinning og forvaltning av mineralressurser. Internkontrollforskriften har et bredere anvendelsesområde og gjelder for virksomheter som omfattes av arbeidsmiljøloven og/eller forurensningsloven. Departementet foreslår derfor å presisere at internkontroll etter mineralloven ikke skal forstås som en erstatning for kravene i internkontrollforskriften, men som et supplement for å sikre forsvarlig mineralvirksomhet.

Selv om kravene til internkontroll etter mineralloven og internkontrollforskriften skal ses i sammenheng, er det DMF som har tilsynsansvaret for at tiltakshaver oppfyller kravene til internkontroll etter mineralloven.

3.9 Gebyrer

3.9.1 Gjeldende rett

Det følger av ny minerallov § 10-1 at det kan gis forskrift om gebyrer for behandling av søknader og for tilsyn etter loven. Gebyrenes størrelse skal fastsettes av departementet ved forskrift og det er lagt opp til at systemet skal være selvfinansierende. Det vil si at gebyret ikke skal dekke mer enn myndighetenes kostnader ved å behandle søknaden, samtidig som det kan tas høyde for kostnadene ved behandling av rapportering og oppfølging. Det vises også til Finansdepartementets rundskriv R-112/15 pkt. 3.2.2.

Mineralloven av 2009 inneholder en tilsvarende hjemmel i § 55. Det er imidlertid kun gitt forskrift om gebyr for behandling av søknader etter loven. Forskrift til mineralloven av 2009 § 5-1 oppstiller en plikt for søker om å betale gebyr for søknad om undersøkelsesrett, utvinningsrett, prøveuttak, driftskonsesjon og ekspropriasjon. Gebyret skal være betalt før saken tas opp til behandling. Gebyrets størrelse er angitt som faste beløp, uten adgang til indeksregulering eller tilsvarende justering.

Tilsyn hjemlet i mineralloven er per i dag ikke underlagt gebyrfinansiering, og finansieres over statsbudsjettet.

3.9.2 Departementets forslag

3.9.2.1 Gebyr for behandling av søknader

Gebyrsatsene har ikke blitt oppdatert siden forskrift til mineralloven av 2009 ble vedtatt i 2010. Minerallovutvalget skriver i NOU 2022: 8 *Ny minerallov* kapittel 18.2.1 at satsene trolig ikke reflekterer DMFs kostnader knyttet til behandling av søknad i dag. Utvalget har ikke vurdert nivået på gebyrene. Departementet foreslår at det innføres gebyr for

saksbehandling av søknader, utvidet til flere søknader og med endret prisstruktur sammenlignet med forskrift til mineralloven av 2009. Det foreslås også at satsene økes, basert på erfaringstall fra DMF, for å i større grad reflektere reelle kostnader.

Undersøkelsestillatelse

Endringene av innhold og krav til tildeling av undersøkelsesrett til statens mineraler, industrimineraler og lette metaller innebærer at ressursbruken til saksbehandling per søknad vil gå vesentlig opp. Det er derfor ikke mulig å gjøre overslag på kostnaden basert på historikk, men DMF har gjort noen vektete beregninger basert på sammenlignbare tilfeller, herunder søknader om konsesjoner og prøveuttak.

Siden undersøkelsesområder ikke lenger skal tildeles i blokker, er det ikke lenger nødvendig med gebyr per område. Departementet foreslår at gebyret skal være per søknad, men at arealet det søkes om fremdeles skal ha innvirkning på gebyrets størrelse. Dette fordi et større areal generelt vil medføre flere høringsparter, en mer omfattende undersøkelsesplan, og større behov for avklaringer av om vilkårene for tildeling er oppfylt. Samtidig vil enhver søknad uavhengig av størrelse medføre et minimum av saksbehandling. Prisstrukturen som foreslås er derfor et grunnbeløp, med et tillegg for hver påbegynte 10 km². Tallene er basert på DMF sine erfaringer med behandling av søknader om driftskonsesjon. Det er tatt hensyn til at inngrepet ikke vil være like omfattende som driftskonsesjon. I tillegg bør gebyr doubles hvis området ligger i et område som utløser konsultasjonsplikt etter sameloven kapittel 4, for å ta hensyn til den ekstra ressursbruken dette medfører, jf. mineralloven § 2-8. Årsaken til at det foreslås dobbelt gebyr i slike tilfeller, i stedet for et flatt tillegg, er at den økte arbeidsmengden vil være direkte proporsjonal med størrelsen på det omsøkte området.

Departementet foreslår å videreføre gebyr for søknad om prøveuttak, med en justert sats basert på gjennomsnittsberegninger fra DMF. Prøveuttak er en del av undersøkelsesarbeidet som det ikke alltid er behov for, og det er rimelig at kostnaden ved å behandle slike søknader belastes dem som har behov for det.

Utvinningsrett

Det er vedtatt endringer også for tildeling av utvinningsrett i ny lov, ved at DMF kan tildele utvinningsrett for industrimineraler og lette metaller. Hovedkravet om drivverdighet er det samme som etter mineralloven av 2009, men vurderingene vil ifølge DMF være klart enklere for industrimineraler enn dagens vurderinger av forekomster av statens mineraler. Kontroll av tilleggskriteriet om avtale med grunneier ved søknad om utvinningsrett for industrimineraler og lette metaller som ikke er statens mineraler, bør normalt ikke by på særlig utfordringer i saksbehandlingen. Foreslått gebyr for søknad om industrimineraler settes derfor til halvparten av gebyret for metaller.

På samme måte som for tildeling av undersøkelsestillatelse vil det ikke lenger være krav til inndeling av utvinningsområdene i blokker, og det foreslås derfor ett gebyr per søknad. I motsetning til ved søknad om undersøkelsesrett skal det ikke gjøres vurderinger tilsvarende mineralloven § 4-3 andre ledd bokstav d, og området skal begrenses til forekomstens antatte utstrekning. Større områder vil medføre større ressursbruk hos

DMF, siden det må vurderes drivverdighet for et større område, ut fra en større mengde undersøkelsesdata. Departementet foreslår derfor at gebyret settes som et grunnbeløp, med et tillegg for hver påbegynte 1 km². Siden utvinningsrett i seg selv ikke åpner for ytterligere aktivitet av betydning, er det ikke nødvendig med ekstra gebyr for søknader i tradisjonelle samiske områder.

Driftskonsesjon

For søknad om driftskonsesjon har forskrift til mineralloven av 2009 et flatt beløp på 10 000 kroner for behandling av søknad, med økning til 20 000 kroner hvis søknaden gjelder «uttak som krever konsekvensutredning etter forskrift 26. juni 2009 nr. 855 om konsekvensutredninger». Dette har sin bakgrunn i at kravet til konsekvensutredning inntreffer ved uttak på mer enn 2 millioner m³ masse eller dersom minst 200 dekar blir berørt, jf. høringsnotat til forskriften av 14.9.2009. I følge DMF gir imidlertid ikke dette skillet noen god grunn i seg selv til ulike gebyrer. Dette fordi en søknad om driftskonsesjon hvor det er gjort konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven tvert imot kan gi DMF et bedre grunnlag for å gjøre vurderinger etter mineralloven enn saker hvor det er gjort færre eller mindre grundige utredninger. Departementet er enig i dette, og foreslår derfor å gå bort fra dette skillet.

Volum og areal på uttaket er faktorer som generelt vil påvirke kompleksiteten i en søknadsbehandling, ved at dette påvirker blant annet økning av aktivitet, faren for forurensing, hvor mange grunneiere og naboer som påvirkes og lignende. Det er imidlertid mange flere faktorer som også påvirker dette. Departementet foreslår derfor en fleksibel gebyrstruktur, hvor nivået er basert på erfaringstall fra DMF. DMF har anslått at de enkleste søknadene har en kostnad på rundt 60 000 kroner å behandle, mens de mest kompliserte kan koste opp mot 600 000 kroner. Departementet mener imidlertid at det kan få svært urimelige utslag å sette et så høyt beløp basert på kun en faktor, samtidig er det også grunn til å tro at de aller mest kostnadskrevende konsesjonene var enkeltstående tilfeller som ikke nødvendigvis er representative. Utgangspunktet for gebyret foreslås derfor som et grunnbeløp, som vil gjelde for enkle uttak av små til moderat størrelse. Gebyret vil deretter øke for større uttak og hvis kompliserende faktorer er til stede.

Gebyret bør øke med størrelsen på det årlige uttaket. Tidligere har det vært foreslått fra DMF en grense på 500 000 m³, som også har vært utslagsgivende for krav til bergteknisk ansvarlig kompetanse i forskrift til mineralloven av 2009. Når det først skal lages en ny gebyrstruktur, kan det imidlertid gjøres en noe mer detaljert inndeling, som også vil bidra til å unngå omgåelse. Departementet foreslår derfor at denne delen av gebyret øker med et beløp for hver påbegynte 100 000 m³ årlig uttatt masse.

Drift på malm av statens mineraler er i de aller fleste tilfeller mer komplisert enn andre typer uttak. Dette fordi det dreier seg om sammensatte malmer som krever oppredning og produserer større mengder avgangsmasser som ikke har andre naturlige bruksområder. Til sammenligning produserer også natursteinsuttak en del overskuddsmasser, men dette vil dreie seg om inert stein som er mindre krevende å håndtere og ofte kan brukes til andre formål. Avgangsmasser fra metallgruver er imidlertid vanskeligere å finne

bruksområder for. Vurdering av blant annet lovens krav til bærekraftig drift er mer omfattende ved drift på statens mineraler. Dette innebærer at saksbehandling av slike søknader også er mer tidkrevende enn søknader om andre typer uttak. Departementet foreslår derfor en forhøyet sats for søknad om uttak av statens mineraler/metaller.

Søknad om uttak som omfattes av sameloven § 4-1 innebærer at DMF skal tilby konsultasjon etter sameloven til Sametinget og andre representanter for berørte samiske interesser. Tiltakets påvirkning på samiske interesser skal vurderes iht. mineralloven og annet relevant regelverk. Dette er noe DMF bruker en del tid på, og søknader i tradisjonelle samiske områder bør derfor ha et høyere gebyr. Den foreslåtte størrelsen på tillegget er basert på erfaringstall fra DMF. Det er klart fra DMF sine erfaringer og anslag at tiden som må brukes på å følge opp regelverket rundt samiske interesser kan variere mye fra sak til sak. Beløpet som er satt er et konservativt gjennomsnitt. Samiske interesser skal uansett vurderes i alle saker hvor uttaket ligger i eller tett ved tradisjonelle samiske områder, og dette vil alltid medføre en viss ressursbruk.

Uttakets størrelse i areal vil også kunne påvirke kompleksiteten i uttaket, både teknisk og med tanke på naturinngrep, samt risikoen for andre kompliserende inngrep. Samtidig vil den foreslåtte inndelingen basert på årlig uttak også omfatte tilfeller hvor arealinngrepet er stort. Departementet tar derfor ikke med areal som en egen faktor ved fastsettelse av gebyret.

Dersom det søkes om ny driftskonsesjon som skal legge til rette for utvidelse av et allerede eksisterende uttak, som har godkjent konsesjon og driftsplan fra før, vil det være en søknad som er enklere å behandle enn der det søkes om å starte ny drift. Tiltakshaver og driften vil være kjent for DMF, og driftsplanen må endres, men ikke skrives på nytt. Konsultasjonsplikten må ivaretas og nye naturinngrep og andre konsekvenser av utvidelsen må vurderes, og søknaden må på høring, men total saksbehandling vil være merkbart mindre. Departementet foreslår at søknadsgebyret i slike tilfeller settes til halvparten av hva det ellers ville vært, forutsatt at det søkes om en samlet konsesjon for utvidelsen og den delen av etablert drift som skal videreføres. Det siste er nødvendig for at det faktisk skal bli en merkbar reduksjon i saksbehandlingstid. Hvis det i stedet søkes om to separate konsesjoner ved siden av hverandre vil det gjøre saken vanskeligere igjen, blant annet ved at det må foreligge to driftsplaner som må samkjøres.

Dersom det i løpet av saksbehandlingen avdekkes at søknaden omfatter flere tilleggskriterier enn lagt til grunn ved betaling av gebyret, foreslås det at et tilleggsgebyr skal betales etter krav fra DMF.

Andre søknader

Minerallovutvalget anbefaler også at det innføres gebyr for overdragelse av driftskonsesjon, se NOU 2022: 8 *Ny minerallov* kapittel 18.2.1. Departementet er enig i dette og foreslår også at det innføres gebyr for behandling av søknad om overdragelse av undersøkelsestillatelse, prøvetillatelse og utvinningsrett.

Mineralloven åpner for en del andre søknader, som vil ha varierende behov for ressursbruk ved DMF. Noen av disse vurderer departementet at bør ilegges egne gebyr, for å reflektere kostnaden ved behandlingen, herunder søknad om vesentlig endring av undersøkelsesplan. Forslag til gebyrsatser er satt basert på beregninger fra DMF.

Søknad om vesentlig endring av driftsplan etter mineralloven § 6-7 andre ledd vil også kunne medføre et visst ressursbehov hos DMF. Departementet vurderer likevel at det ikke bør innføres et eget gebyr for dette. Et gebyr kan oppfattes som et incentiv til å ikke sende oppdatert driftsplan til DMF ved endringer. DMF har opplyst at de ikke mottar mange slik saker til behandling, og dessuten vil graden av endring kunne variere mye, selv innenfor det som anses som vesentlig.

Departementet vurderer at søknad om utsatt frist for oppstart av drift etter mineralloven § 6-8, og søknad om utsatt frist til rapportering etter mineralloven § 7-2 andre ledd fjerde punktum og § 7-3 andre ledd fjerde punktum heller ikke bør underlegges et særskilt saksbehandlingsgebyr. Dette er søknader som krever vurderinger som ikke er særlig kompliserte, og som forventes å komme sjeldent. Kostnaden ved slik saker kan anses inkludert i gebyrene for tillatelsene søknadene gjelder, uten at dette påvirker gebyrsatsen nevneverdig.

Departementet foreslår videre at det bør innføres en adgang for DMF til å endre gebyrsatsene i samsvar med endring i konsumprisindeksen. Dette vil bidra til at gebyret følger den generelle kostnadsutviklingen i samfunnet.

Klagerett

Gebyrene i forskriften tar sikte på å dekke myndighetenes kostnader forbundet med saksbehandlingen. Gebyrbestemmelsen som foreslås innebærer en ren gebyrfastsettelse basert på standardiserte satser. Departementet vurderer at dette må anses som en prosessledende beslutning, og ikke et enkeltvedtak. Det legges derfor til grunn at den enkelte gebyrfastsettelse ikke kan påklages, jf. også Prop. 79 L (2024–2025) Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning (forvaltningsloven) punkt 14.4.3.3.

3.10 Vederlag

3.10.1 Vederlag til staten for undersøkelsestillatelse og utvinningsrett til statens mineraler

3.10.1.1 Gjeldende rett

Vederlagsordningen i mineralloven har som formål å gi den som har undersøkelses- eller utvinningsrett insentiv til å ikke få eller beholde en eksklusiv rett til et større område enn det er behov for.

I mineralloven av 2009 § 56 er det lagt opp til progressive satser, som øker i takt med størrelsen på området det gis rettigheter til. Formålet med de progressive satsene er å styrke insentivet til å frigi områder som undersøkeren ikke lenger finner interessante etter hvert som kunnskapsgrunnlaget blir bedre som følge av undersøkelsene. Første årsavgift

betales året etter rettigheten er tildelt. Det er kun søknadsgebyr som skal betales av tiltakshaver før saken tas til behandling, jf. forskrift til mineralloven av 2009 § 5-1 andre ledd. Mineralloven av 2009 har tilleggsavgift på 50 prosent og en tilleggsfrist og for betaling på tre og en halv måned før rettigheten faller bort.

Ny minerallov § 10-2 slår fast at det skal betales et årlig vederlag til staten for undersøkelsestillatelser og utvinningsrett til statens mineraler etter §§ 4-3 og 5-2. I § 10-2 første ledd andre punktum er det presisert at vederlaget skal betales før reservasjon etter § 4-5 andre ledd gis av Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF). Vederlaget for utvinningsretten skal betales før utvinningsrett gis. Deretter skal det betales forskuddsvis årlige vederlag for undersøkelsestillatelser og utvinningsretter slik det går frem av § 10-2 første ledd tredje punktum. Loven legger opp til at hvor stor andel av det årlige vederlaget som skal betales for det første året, skal fastsettes i forskrift. Loven legger videre opp til at tidsfrister for betaling og tilleggsbetaling ved oversittelse av frister reguleres i forskrift.

3.10.1.2 Departementets forslag

Både Minerallovutvalget og departementet vurderer at systemet med progressive satser fungerer godt, og bør videreføres i ny forskrift (Prop. 71 L (2024-2025) punkt 15.4.2). Departementet foreslår derfor en forskriftsbestemmelse som i all hovedsak bygger på § 5-2 i forskrift til mineralloven av 2009. Departementet foreslår også å videreføre dagens ordning hvor vederlaget fastsettes med en fast sum for hver påbegynte 10 000 m². De nye kravene for tildeling av undersøkelsesrett vil vesentlig redusere muligheten til å ta opp rettigheter uten å foreta seg noe. Økningen per årsperiode trenger derfor ikke være like høy som etter forskrift til loven av 2009.

Departementet foreslår å videreføre et årsvederlag for undersøkelsesretter per påbegynte 10 000 m² for de første tre årene, likt som etter forskrift av 2009, men med den forskjellen at det skal betales vederlag også for det første året. Etter dette vil beløpet øke per påbegynte 10 000 m² for hver forlengelse, jf. mineralloven § 4-8. Dette vil gi et visst incentiv til å ikke beholde områder lengre enn nødvendig, men dette vil også ivaretas ved at det ved søknad om forlengelse må vises til gjennomført arbeid, med økt forventning til fremgang for hver forlengelse.

Departementet vurderer at det er rimelig at det er en tilleggsfrist og tilleggsavgift for betaling av vederlaget før rettigheten automatisk bortfaller. Departementet vurderer likevel at tilleggsfristen i mineralloven av 2009 på tre og en halv måned er unødvendig lang, siden den åpner for at aktører kan sitte på en rettighet i fire måneder før den frigis. Departementet foreslår heller at det årlige vederlaget forfaller 1. desember året før og at det legges inn en tilleggsfrist på én og en halv måned før rettigheten bortfaller. På den måten unngår man systematiske fristoversittelser og at en aktør kan ha en rettighet uten å betale for den. Departementet foreslår at DMF sender ut et betalingsvarsel med en frist for betaling og påslag på vederlagets størrelse straks fristen den 1. desember er overskredet.

Departementet er enig med Minerallovutvalget som peker på at satsene for de årlige vederlagene synes å være gjennomgående lave, se NOU 2022: 8 punkt 18.2.2.2. Samtidig er det innført flere endringer i ny lov som kan påvirke den totale opplevelsen av byrder knyttet til særlig undersøkelsesaktivitet. Departementet vurderer derfor at vederlagene ikke bør settes for høyt. Departementet foreslår i denne omgang å oppjustere satsene i samsvar med den generelle prisutviklingen siden vederlagene sist ble endret, og heller eventuelt endre gebyrene på et senere tidspunkt, når det er gjort flere erfaringer med virkningen av den nye loven.

3.10.2 Vederlag til grunneier for utvinning av statens mineraler

3.10.2.1 Gjeldende rett

Reglene om vederlag til grunneier ved utvinning av statens mineraler fremgår av mineralloven av 2009 § 57. Ved utvinning av statens mineraler skal utvinner betale 0,5 prosent av omsetningsverdien av det som utvinnes. Hvis både statens og grunneierens mineraler utvinnes, skal begge verdier inngå i beregningen. Disse reglene er i all hovedsak videreført i ny minerallov § 10-3. Forskrift til mineralloven § 5-5 har nærmere regler om hvordan omsetningsverdien skal beregnes.

3.10.2.2 Departementets forslag

Departementet foreslår å videreføre reglene om beregning av omsetningsverdien av utvunnet mineral.

3.11 Forvaltningstiltak og administrative sanksjoner

3.11.1 Tvangsmulkt

3.11.1.1 Gjeldende rett

Det følger av ny minerallov § 11-3 at DMF kan fastsette tvangsmulkt for gjennomføring av pålegg innen en gitt tidsfrist. Etter mineralloven § 11-5 første ledd bokstav b kan det gis forskrift om tvangsmulkt for gjennomføring av pålegg. Forskriften skal redegjøre for tvangsmulktens størrelse og varighet, hvordan tvangsmulkt skal fastsettes, samt inndrivelse og ettergivelse av påløpt tvangsmulkt.

Mineralloven av 2009 har tilsvarende regulering i § 66, og lovens forskrift har bestemmelser som redegjør for reguleringen av tvangsmulkt i kapittel 6. Det er gitt forskrift om tvangsmulktens fastsettelse, størrelse og varighet, samt inndrivelse og ettergivelse av påløpt tvangsmulkt.

3.11.1.2 Departementets forslag

Departementet foreslår at bestemmelsene om tvangsmulkt ved manglende etterlevelse av pålegg videreføres i samsvar med forskrift til mineralloven av 2009. Tvangsmulkt er regulert i kapittel 6, som omfatter fastsettelse, utmåling, betaling og ettergivelse. Departementet vurderer at dagens regulering er velfungerende, og det anses ikke nødvendig med materielle endringer.

Fastsettelse av tvangsmulkt

Departementet foreslår å videreføre § 6-1 om fastsettelse av tvangsmulkt fra forskrift til mineralloven av 2009. Bestemmelsen gir Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren i Svalbard (DMF) adgang til å fastsette tvangsmulkt som løpende dagmulkt eller som et engangsbeløp. Dette gir fleksibilitet i virkemiddelbruken og sikrer at reaksjonen står i forhold til det aktuelle påleggets karakter og alvor.

Det foreslås å presisere at tvangsmulkten skal løpe frem til den ansvarlige har dokumentert at forholdet er rettet. Det fastsettes ikke formkrav til hvordan dokumentasjonen skal gjennomføres. Departementet foreslår å presisere at tvangsmulkten løper frem til innsendt dokumentasjon er godkjent av DMF. Når DMF godkjenner dokumentasjon på retting, vil det fattes vedtak om stans av tvangsmulkt som gjelder fra og med datoen dokumentasjonen ble sendt.

Utmåling av tvangsmulkt

Departementet foreslår å forskriftsfeste hvilke momenter som skal tillegges særlig vekt ved utmåling av tvangsmulkt. I forslaget skal det legges vekt på hvilken type pålegg som ikke er oppfylt og hvor alvorlig den manglende oppfyllelsen er sett i forhold til hensynene som skal ivaretas. Samtidig skal det legges vekt på hvor kostbart det er for den ansvarlige å oppfylle pålegget og den ansvarliges økonomiske evne. Listen over vurderingsmomenter er ikke uttømmende, og det kan legges vekt på andre relevante forhold i den konkrete saken. Vurderingsmomentene skal sikre en forholdsmessig og rettferdig reaksjon på at pålegg ikke er gjennomført innen gitt frist.

Frist for betaling av tvangsmulkt

Det foreslås å videreføre § 6-3 i forskrift til mineralloven av 2009. Det foreslås å forskriftsfeste at fristen for betaling av tvangsmulkt skal være minst en uke etter at den ansvarlige har blitt underrettet om pålegg om tvangsmulkt. Videre at det presiseres at løpende dagmulkt skal forfalle til betaling i daglige terminer fra første virkedag etter at betalingsfristen er oversittet.

Departementet foreslår å fastsette at renter skal påløpe etter forsinkelsesrenteloven dersom betaling ikke skjer innen fristen.

3.11.2 Overtredelsesgebyr

3.11.2.1 Gjeldende rett

Etter ny minerallov § 11-4 kan det ilegges overtredelsesgebyr ved brudd på bestemmelser, plikter og pålegg fastsatt i eller i medhold av denne lov. I henhold til § 11-5 bokstav c har departementet myndighet til å gi forskrift om overtredelsesgebyr.

Forskriften kan redegjøre for størrelsen på overtredelsesgebyret, renter og tilleggsgebyr dersom gebyret ikke blir betalt ved forfall, samt inndrivelse og ettergivelse av ilagt overtredelsesgebyr.

Mineralloven av 2009 inneholder en tilsvarende bestemmelse i § 67. Med hjemmel i § 67 femte ledd er det gitt forskrift som regulerer illeggelse og utmåling av overtredelsesgebyr, betalingsfrister, samt regler for inndrivelse og ettergivelse.

3.11.2.2 Departementets forslag

Departementet foreslår at bestemmelsene om overtredelsesgebyr videreføres i samsvar med forskrift til mineralloven av 2009. Departementet vurderer at dagens regulering er velfungerende, og at det bare er behov for å legge til visse materielle endringer.

Om overtredelsesgebyr skal ilegges og utmåling

Departementet foreslår at forskrift om illeggelse og utmåling av overtredelsesgebyr i stor grad videreføres med det som følger av tilsvarende bestemmelse i forskrift til mineralloven av 2009.

I forskrift til mineralloven av 2009 § 6-4 fremgår det visse moment som skal vektlegges i vurderingen av om overtredelsesgebyr skal ilegges. Departementet foreslår å videreføre momentene i bokstav a til f i ny forskriftsbestemmelse. Det foreslås å legge til at overtredelsens omfang skal inkorporeres i bokstav a, slik at bokstav a nå leses som «overtredelsens grovhet og omfang». Forslaget er sammenfallende med momentene oppstilt i forvaltningsloven § 46, samt forvaltningslovens forarbeid (Prop. 62 L (2015-2016) s. 85). Departementet foreslår å fastsette et øvre tak for overtredelsesgebyr i forskriftsbestemmelsens andre ledd.

Fastsetting av øvre tak

Departementet foreslår å fastsette et øvre tak for overtredelsesgebyr. Etter forvaltningsloven av 2025 § 79 andre ledd andre punktum må «[f]aste satser og øvre rammer for utmålingen [av overtredelsesgebyr] være fastsatt i eller i medhold av lov». Bestemmelsen er en videreføring av forvaltningsloven av 1967 § 44 andre ledd.

I forarbeidene til forvaltningsloven av 2025 (Prop. 62 L (2015-2016) s. 195 – 196) presiseres det at rammen ikke nødvendigvis må angis i et konkret kronebeløp. Det avgjørende er at den private part får en tydelig indikasjon på det maksimale sanksjonsbeløpet ved ulike typer overtredelser.

Det ble ikke fastsatt et øvre tak for overtredelsesgebyr i mineralloven av 2009 eller i tilhørende forskrift. DMF har en intern praksis med en øvre ramme på 500 ganger rettsgebyret for både foretak og privatpersoner. Dette tilsvarer et tak på 638 500 kroner i overtredelsesgebyr i 2024.

I perioden 2023 til 2024 fattet DMF åtte vedtak om overtredelsesgebyr, med et spenn fra 8 000 kroner til 638 500 kroner. I ett tilfelle ble overtredelsesgebyret begrenset som følge av det interne øvre taket. Dette vedtaket om overtredelsesgebyr ble senere opphevet av Nærings- og fiskeridepartementet, da overtredelsen ble vurdert å ikke omfattes av minerallovens virkeområde. Departementet tok ikke stilling til gebyrets størrelse.

Overtredelsesgebyr er en administrativ sanksjon med karakter av straff. For at gebyret skal ha en tilstrekkelig pønalt effekt og virke forebyggende, må det oppleves som en reell byrde. Mineralvirksomhet har et betydelig skadepotensial og overtredelser kan medføre alvorlige og irreversible konsekvenser for natur og miljø. Det er derfor hensiktsmessig at det øvre taket settes relativt høyt, slik at gebyret kan fungere som en effektiv og proporsjonal reaksjon. Det skal ikke være økonomisk lønnsomt å bryte mineralloven.

Departementet foreslår å fastsette et øvre tak for overtredelsesgebyr basert på folketrygdens grunnbeløp, med ulik sats for foretak og fysiske personer. I 2025 innebærer denne løsningen et tak på 780 960 kroner for foretak og 260 320 kroner for fysiske personer.

Dette forslaget ligger i nedre sjikt sammenlignet med takene i flere andre relevante regelverk. Eksempelvis har akvakulturloven og forurensningsloven et øvre tak på 15 ganger folketrygdens grunnbeløp for foretak. Det anses likevel ikke hensiktsmessig å sette et tak med en slik grense i dette tilfellet, som følge av at dagens overtredelsesgebyr ikke har vært satt høyere enn 638 500 kroner. Gebyret skal fremstå som en byrde, men skal likevel være proporsjonal sett opp mot overtredelsen.

Mineralvirksomheter varierer sterkt i størrelse og omsetning. For å sikre at gebyret oppleves som en reell sanksjon også for større aktører, foreslås det derfor et alternativ til et tak basert på folketrygdens grunnbeløp. Overtredelsesgebyret kan fastsettes som en prosentandel av virksomhetens årsomsetning. Dette gir myndighetene mulighet til å tilpasse gebyret etter virksomhetens størrelse og økonomiske kapasitet.

Modellen bygger på prinsippet om økonomisk bæreevne og er i tråd med praksis i naturmangfoldloven og Svalbardmiljøloven, som opererer med ulike tak for foretak og privatpersoner. Skillet begrunnes i at foretak generelt har større økonomisk kapasitet enn enkeltpersoner, og at sanksjonen derfor må tilpasses overtrederens økonomiske situasjon for å være forholdsmessig. Det antas at det i de fleste saker vil være aktuelt å anvende overtredelsesgebyr overfor foretak. Det kan imidlertid være tilfeller hvor enkeltpersoner overtrer minerallovens bestemmelser som kan sanksjoneres med overtredelsesgebyr. I disse tilfellene kan et øvre tak tilsvarende det som gjelder for foretak, virke urimelig, selv om det er nettopp bare et øvre tak. For å ivareta hensynet til rettferdighet, proporsjonalitet og forutsigbarhet foreslås det en lavere sats for fysiske personer. Det foreslås en lavere sats på 2 ganger folketrygdens grunnbeløp for overtredelsesgebyr for fysiske personer.

Tabell over lover med øvre tak for overtredelsesgebyr

Lover med øvre tak	Fysiske personer	Foretak
Akvakulturloven		Overtredelsesgebyret skal ikke overstige
-		15 ganger folketrygdens grunnbeløp

Forskrift om håndheving av akvakulturloven § 8		
Arbeidsmiljøloven § 18-10		inntil 50 ganger grunnbeløpet i folketrygden eller fire prosent av virksomhetens årsomsetning. Det høyeste beløpet utgjør den øvre rammen
Forurensningsloven - Forurensningsforskriften § 41A-4 (2)	Overtredelsesgebyr for fysiske personer skal ikke overstige 2 ganger folketrygdens grunnbeløp	Overtredelsesgebyr for foretak skal ikke overstige 15 ganger folketrygdens grunnbeløp
Naturmangfoldloven - Forskrift om øvre rammer for overtredelsesgebyr etter naturmangfoldloven § 2	skal ikke overstige to ganger folketrygdens grunnbeløp for fysiske personer	skal ikke overstige seks ganger folketrygdens grunnbeløp for foretak
Svalbardmiljøloven - Forskrift om overtredelsesgebyr etter svalbardmiljøloven § 96a § 2	Overtredelsesgebyret skal ikke overstige fire ganger folketrygdens grunnbeløp	
Plan- og bygningsloven - Forskrift om konsekvensutredninger § 36	Overtredelsesgebyr kan ikke overstige kr 400 000 for en plan eller et tiltak	Overtredelsesgebyr kan ikke overstige kr 400 000 for en plan eller et tiltak
Havressurslova - Forskrift om tvangsmulkt mv. ved brudd på havressurslova § 5	illegges overtredelsesgebyr på inntil 100 000 kroner per rettssubjekt	illegges overtredelsesgebyr på inntil 3 000 000 kroner per fartøy med torsketrållatelse per kalenderår
Konkurranseloven - Forskrift om overtredelsesgebyr § 2	1. inntil 1 prosent av foretakets omsetning 2. inntil 10 prosent av foretakets omsetning	1. inntil 1 prosent av foretakets omsetning 2. inntil 10 prosent av foretakets omsetning

Betaling, renter og tilleggsgesbyr ved overtredelsesgebyr

Departementet foreslår en forskriftsparagraf som gir hjemmel for løpende forsinkelsesrente ved forfall, og tilleggsgebyr ved fortsatt eller gjentatt overtredelse av samme tiltakshaver. Formålet bak bestemmelsen er å forhindre aktivitet som kan utløse overtredelsesgebyr, samt ha en pønalt virkning overfor overtridere som er ilagt et overtredelsesgebyr fra før.

Det fremgår at fristen for å betale overtredelsesgebyret som hovedregel er fire uker fra vedtakets dato. Dette er i tråd med det som følger av forvaltningsloven § 44 femte ledd. Siden overtredelsesgebyr går ut på å betale en sum penger, vil det være grunnlag for å kreve renter ved eventuell forsinket betaling. I likhet som det er gjort i andre forskrifter om overtredelsesgebyr, foreslås det her at renter ved forsinket betaling reguleres av lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.

Videre foreslår departementet at det tilføyes et andre ledd, for tilfeller der overtrider fortsetter med overtredelsen eller på ny begår samme eller tilsvarende overtredelse. Forslaget om å sanksjonere fortsatt overtredelse etter ilagt overtredelsesgebyr, har hensikt om å ivareta gebyrets pønale preg, samt å skape en preventiv virkning.

En mulig innvending mot dette forslaget er at tilleggsgebyr kan oppfattes som en streng sanksjon på toppen av et allerede ilagt overtredelsesgebyr. Hvor strengt bestemmelsen vil oppleves å ramme, kommer til å avhenge av hvilken sats som fastsettes. Imidlertid er ordlyden «kan» en henvisning til en skjønnsmessig vurdering, og innebærer at tilsynsmyndigheten har muligheten til å velge å legge tilleggsgebyr eller ikke. På denne måten sikres hensynet til forholdsmessighet, slik at urimelige løsninger unngås.

Inndrivelse av tvangsmulkt og overtredelsesgebyr

Det foreslås en forskriftsbestemmelse om inndrivelse som opplyser om at det er Innkreivingsmyndigheten som sender ut faktura til den som er pålagt å betale tvangsmulkten eller overtredelsesgebyret. Det fremgår også at tvangsmulkt og overtredelsesgebyr tilfaller statskassen.

Bestemmelsens andre ledd opplyser pliktsubjektene at tvangsmulkt og overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg, og at Innkreivingsmyndigheten sender varsel om tvangsmulkt eller tvangsfullbyrdelse dersom gebyret ikke er betalt ved forfall.

Forslaget viderefører det som følger av forskrift for mineralloven av 2009. Lov om Statens innkreivingsentral med forskrift oppheves ved ikrafttredelsen av ny innkreivingslov. Bestemmelsen endres i tråd med at kompetansen til Statens innkreivingsentral overtas av Innkreivingsmyndigheten. Bestemmelsen sikrer at det er tydelig hvilket organ som skal innkreive tvangsmulkten eller overtredelsesgebyret, og informerer om konsekvensen om tvangsutlegg dersom gebyret ikke betales innen forfall. Etter departementets vurdering vil dette bidra til at gebyr overholdes, og sikrer en ryddig saksgang.

Ettergivelse av tvangsmulkt og overtredelsesgebyr

Videre foreslår departementet at det innføres en forskriftsparagraf om ettergivelse av tvangsmulkt og overtredelsesgebyr etter samme modell som i forskrift til mineralloven av 2009. DMF kan helt eller delvis ettergi tvangsmulkt og overtredelsesgebyr etter søknad.

Terskelen for å unndras tvangsmulkt eller overtredelsesgebyr er høy, og det kreves særskilte omstendigheter som begrunner at det har vært svært vanskelig for overtreder å oppfylle de pliktene som ligger til grunn for overtredelsen.

Etter andre ledd settes søknadsfristen til en måned etter at vedtak om tvangsmulkt eller overtredelsesgebyr er mottatt av den som er ansvarlig for overtredelsen.

3.12 Overgangsbestemmelser

3.12.1 Rapport ved drift og opphør av undersøkelser

Etter mineralloven av 2009 § 25 og mineralforskriften § 1-4 gjelder et krav om rapportering til DMF ved avslutning av undersøkelser av statens mineraler, eller senest seks måneder etter at undersøkelsesretten har opphørt. Ved overgang til ny minerallov konverteres undersøkelsesrett til statens mineraler til undersøkelsestillatelse etter ny lov jf. ny minerallov § 12-2 b. De nye rapporteringskravene etter § 7-2 inntretr først ved forlengelse av undersøkelsestillatelsen. Dette innebærer at en tiltakshaver som ikke velger å forlenge undersøkelsestillatelsen sin, ikke har noen krav til sluttrapportering. Departementet vurderer at dette er en utilsiktet konsekvens av reglene, og at det er viktig at DMF får rapport ved opphør av undersøkelsesrett.

Departementet foreslår på den bakgrunn å presisere at sluttrapporteringsplikten etter mineralloven § 7-2 andre ledd også gjelder for undersøkelsestillatelser som opphører de tre første årene etter lovens ikrafttredelse, jf. § mineralloven 12-2 bokstav b første strekpunkt.

Kravene om rapportering fra drift i ny minerallov § 6-3 viser til tiltakshavere som har driftskonsesjon etter ny lov. I medhold av lovens overgangsregler er det imidlertid mulig å drive etter eldre konsesjoner, også etter ny lovs ikrafttredelse. Departementet vurderer at det bør presiseres at krav til rapportering fra drift etter den nye mineralloven § 7-3 også gjelder også for tiltakshavere som etter lovens ikrafttredelse har driftskonsesjon etter mineralloven av 2009 eller eldre regelverk.

3.12.2 Overgangsregler for varsling av undersøkelsesarbeider

Eksisterende undersøkelsesrettigheter og utvinningsretter omfattes av varslings- og meldeplikten i ny minerallov § 4-7 fra lovens ikrafttredelse, men vil i starten ikke ha godkjent undersøkelsesplan, og tildelingen av rettigheten vil ikke ha vært gjenstand for høring. Departementet foreslår derfor en overgangsregel om at DMF skal videreformidle slike meldinger til kommunen, fylkeskommunen og statsforvalteren. Dette gjøres for at mottakerne av varslet skal være orientert, og kunne ta kontakt med undersøker og eventuelt fastsette vilkår for arbeidet i henhold til relevant regelverk. Tilsvarende vil gjelde

for undersøkelser foretatt innenfor eksisterende utvinningsretter, jf. ny minerallov § 12-2 bokstav e, jf. § 5-3 fjerde ledd siste punktum.

3.12.3 Overgangsregler ved undersøkelsesarbeider i Finnmark

Kravet til særskilt tillatelse for undersøkelsesarbeider i Finnmark i mineralloven av 2009 § 17 er ikke videreført. Etter ny minerallov § 2-7 skal det i stedet legges vekt på samiske interesser i vurderingen av om det skal gis tillatelse til virksomhet som angitt i §§ 4-3, 4-13, 5-2 eller 6-3 i alle tradisjonelle samiske områder. I overgangsperioden på tre år fra lovens ikrafttredelse, vil samiske interesser i Finnmark få svakere vern enn etter loven av 2009, siden krav om særskilt tillatelse etter mineralloven av 2009 § 17 ikke gjelder, og undersøkelser i perioden kan gjøres uten undersøkelsesplan, og uten at saken har vært på høring. Dette er ikke tilsiktet fra departementet side.

Departementet foreslår derfor en overgangsregel om at mineralloven av 2009 § 17 gjelder i overgangsperioden.

3.12.4 Overgangsregler for rapporteringsplikt etter mineralloven § 7-4

Mineralloven innfører et nytt rapporteringskrav for uttak av mineraler som hovedsakelig skjer som ledd i tilrettelegging for annen bruk av grunnområdet. Departementet foreslår ikke forskriftsbestemmelser som utdyper dette kravet i dette høringsnotatet. Dette krever mer utredning og vil ikke la seg gjennomføre tidsnok til loven trer i kraft 1. juli 2026. På den bakgrunn foreslås det at denne rapporteringsplikten først inntreffer fem år etter at loven trer i kraft.

4 Administrative og økonomiske konsekvenser

Mineralloven åpner for at det kan gis flere forskriftsbestemmelser som vil kunne ha større økonomiske konsekvenser for næringslivet. Dette inkluderer særlig rapporteringskrav for aktører som ikke omfattes av mineralloven av 2009, bestemmelser knyttet til ivaretagelse av nasjonal sikkerhet, urfolksvederlag og tilsynsgebyr. Bestemmelser om disse temaene er ikke omfattet av dette forslaget.

Departementet vurderer at forslaget til forskriftsbestemmelser har begrensede økonomiske og administrative konsekvenser ut over de som lovbestemmelsene allerede medfører. Det vises derfor i all hovedsak til redegjørelsen av de økonomisk og administrative konsekvensene av den nye minerallov i Prop. 71 L (2024-2025) kapittel 19.

Forskriftsbestemmelsene forutsetter utvikling av digitale løsninger hos Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, noe som vil ha en kostnad for direktoratet.

Saksbehandlingsgebyr

Det forslås å innføre saksbehandlingsgebyr for flere søknader enn etter mineralloven av 2009, og satsene foreslås økt for å reflektere de reelle kostnadene. Beregningene av gebyr tar sikte på en full kostnadsdekning hos DMF. Dette vil ha økonomiske konsekvenser for næringslivet, men vil være kostnadsbesparende for forvaltningen. Økte utgifter for næringslivet vil motsvares fullt ut av reduserte kostnader for DMF.

Gebyrøkningen er markant, men erfaringstall viser at gjeldende gebyrsatser ikke reflekterer DMFs reelle kostnader. I 2024 dekket innbetalt gebyr kun 38,69 pst. av DMF sine saksbehandlingskostnader:

Total DMF kostnad 2024 [NOK]	Gebyr betalt av søkere i 2024 [NOK]	Saksbehandlingskostnader dekket av DMFs driftsbudsjett [NOK]
4 908 752	1 899 000	3 009 752

Under følger eksempler på hvordan de foreslåtte gebyrsatsene vil slå ut for en tiltakshaver innen hhv. statens mineraler, industrimineraler og byggeråstoff/naturstein, sammenlignet med eksisterende gebyrer:

Søknader (gjennomsnitt/typisk for 2024) for tiltakshaver innen statens mineraler	Gebyr 2025-loven [NOK]	Påslag [NOK] hvis konsultasjonsplikt	Totalt gebyr hvis konsultasjonsplikt [NOK]	Gebyr 2009-loven [NOK]
Søknad om undersøkelsestillatelse (gjennomsnittlig stort areal)	56 480	56 480	112 960	5 000
Prøveuttak	41 040		41 040	5 000
Søknad om utvinningsrett	72 960		72 960	10 000
Driftskonsesjon, 1 mill m3	180 000	22 800	202 800	20 000
Totalt	350 480	79 280	429 760	40 000

Søknader for tiltakshaver innen industrimineraler	Gebyr 2025-loven [NOK]	Påslag [NOK] hvis konsultasjonsplikt	Totalt gebyr hvis konsultasjonsplikt [NOK]	Gebyr 2009-loven [NOK]
Søknad om undersøkelsestillatelse (antar areal mindre enn 1 km2)	31 480	31 480	62 960	(søknadstypen finnes ikke)
Prøveuttak	41 040		41 040	5 000
Søknad om utvinningsrett	36 480		36 480	(søknadstypen finnes ikke)
Driftskonsesjon, 1 mill m3	145 040	22 800	167 840	20 000
Totalt	254 040	54 280	308 320	25 000

Søknader byggeråstoff og naturstein	Gebyr 2025-loven [NOK]	Påslag [NOK] hvis konsultasjonsplikt	Totalt gebyr hvis konsultasjonsplikt [NOK]	Gebyr 2009-loven [NOK]
Driftskonsesjon (uttak mindre enn 100 000 m3 per år. Dette gjelder ca. 80% av uttak i drift i dag)	54 720	22 800	77 520	20 000

5 Utkast til forskrift

Forskrift til mineralloven

Fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet dd mm. 2026 med hjemmel i lov 20. juni 2025 nr. 107 om mineralvirksomhet og forvaltning av mineralressurser (mineralloven) §§ 2-9, 4-11, 4-17, 5-2, 5-5, 5-9, 6-11, 7-5, 8-5, 10-1, 10-2, 10-3, 10-5, 11-5, 12-2.

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1-1 *Virkeområde*

Denne forskriften får anvendelse på virksomhet som omfattes av mineralloven, jf. mineralloven § 1-2, jf. § 1-3.

§ 1-2 *Definisjoner*

Minerallovens definisjoner i § 1-7 gjelder for forskriften.

§ 1-3 *Bruk av digitalt skjema*

Når Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard krever søknad eller dokumentasjon etter mineralloven eller denne forskriften, kan direktoratet fastsette krav til bruk av digitalt skjema.

Kapittel 2. Krav til mineralvirksomhet

§ 2-1 *Krav til forsvarlig mineralvirksomhet*

For tiltakshaver innebærer hensynet til forsvarlig ressursforvaltning i mineralloven § 1-2 at mineralressursene skal utnyttes effektivt, ansvarlig og langsiktig.

Mineralvirksomhet skal planlegges slik at den fremstår som økonomisk forholdsmessig etter § 2-1 første ledd. Ved vurderingen av om mineralvirksomheten er planlagt slik at den fremstår som økonomisk forholdsmessig skal det tas hensyn til type mineralvirksomheter, tiltakets størrelse og kompleksitet.

§ 2-2 *Oppdatering og vedlikehold av kompetanse*

Tiltakshaveren skal løpende vurdere, vedlikeholde og utvikle kompetansen i virksomheten, inkludert regelmessig faglig oppdatering og lukking av kompetansegap ved endringer i teknologi, regelverk eller risikobilde.

§ 2-4 *Sikring ved opphør av virksomhet*

Ved opphør av virksomheten bør det så langt som mulig benyttes vedlikeholdsfrie og varige løsninger som sikringstiltak.

§ 2-5 Overensstemmelse med driftsplan

For mineralvirksomhet som krever godkjent driftsplan fra Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, skal sikring, opprydding og istandsetting etter mineralloven §§ 2-4 og 2-5 gjennomføres i samsvar med denne.

§ 2-6 Løpende opprydding og slutføring av tiltak

Opprydding skal gjennomføres suksessivt, og som hovedregel etter hver avsluttet fase av arbeidet. Ved opphør av virksomheten skal det gjennomføres fullstendig opprydding og istandsetting. Tiltakene skal være miljømessig forsvarlige og tilpasset stedlige forhold.

Tiltakshaver skal blant annet:

- a. fjerne installasjoner, masser og avfall som ikke skal brukes videre,
- b. sikre vannløp, vegetasjon, grunnforhold og landskapsformer, og
- c. benytte stedegen masse og vegetasjon der dette er hensiktsmessig og mulig.

§ 2-7 Istandsetting tilpasset framtidig bruk

Istandsettingen skal tilpasses områdets fremtidige bruk og naturforhold. Det innebærer at tiltakshaver skal:

- a. legge til rette for etterbruk i tråd med fastsatte planer eller tillatelser, eller
- b. dersom etterbruk ikke er fastsatt, gjennomføre tiltak som sikrer områdets naturlige forutsetninger for å gjenvinne sin økologiske funksjon og landskapsmessig helhet.

§ 2-8 Omfang av økonomisk sikkerhetsstillelse

Økonomisk sikkerhetsstillelse etter mineralloven § 2-6, skal dekke tiltakshavers forpliktelser til:

- a. gjennomføring av sikring, opprydding og istandsetting under og ved avslutning av virksomheten,
- b. gjennomføring av planlagte tiltak etter driften er avsluttet. Dette kan omfatte fysisk sikring og vedlikehold av gjerder, barrierer eller tilsvarende.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard fastsetter størrelsen på den økonomiske sikkerhetsstillelsen etter mineralloven § 2-6.

Ved fastsettelse av sikkerhetens størrelse skal det blant annet legges vekt på:

- a. arealets størrelse og virksomhetens kompleksitet
- b. massetype og potensiell forurensningsfare
- c. driftstype (under jord eller dagbrudd)
- d. geografisk beliggenhet og lokale forhold
- e. behov for tiltak etter avslutning.

§ 2-9 Utforming av økonomisk sikkerhetsstillelse

Formen på den økonomiske sikkerhetsstillelsen må være slik at den ikke inngår i et konkursbo, og skal gi Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, effektiv og direkte adgang til likvide midler.

Alternative sikkerheter kan være:

- a. bankgaranti
- b. pant i tiltakshavers bankkonto (pant i enkle pengekrav) der tiltakshaver benytter en avsetningsordning hvor det settes av midler på kontoen over tid for oppbygging av fond,
- c. forsikring
- d. kombinasjoner av dette, eller
- e. andre former godkjent av direktoratet.

Ved sikkerhetsstillelse etter andre ledd bokstav b, skal direktoratet fastsette både avsetningenes størrelse og tidspunkt for innbetaling. Det kan fastsettes endringer ved behov. Bruk av midler på kontoen krever godkjenning fra direktoratet og det kan fastsettes vilkår for bruken. Ved vesentlig reduksjon kan nye avsetninger kreves.

§ 2-10 *Sikkerhet for nye tiltak etter avslutning*

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard kan etter avslutning av virksomheten pålegge tiltakshaver å stille særskilt økonomisk sikkerhet for tiltak som viser seg nødvendige, men som ikke var planlagt eller forutsatt ved avslutning.

Tiltak etter første ledd kan blant annet omfatte:

- a. gjerder eller annen fysisk avsperring
- b. erosjonssikring
- c. overvåking av forurensning eller geoteknisk stabilitet.

Den økonomiske sikkerheten skal opprettholdes så lenge tiltakene er nødvendige.

§ 2-11 *Samordning med andre myndigheter*

Ved vurdering av økonomisk sikkerhetsstillelse, skal Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard samordne seg med forurensningsmyndigheten og andre relevante sektormyndigheter.

Kapittel 3. Undersøkelse

§ 3-1 *Krav til søknad om undersøkelsestillatelse*

I søknad etter mineralloven § 4-5 skal det opplyses om det er planlagt undersøkelser i områder omfattet av dokumentasjonskravet i mineralloven § 4-5 første ledd bokstav c.

Søknader som mottas uten at betaling er dokumentert, skal avvises uten realitetsbehandling.

Fristen for å gi tilbakemelding på offentlig ettersyn og høring av søknad om undersøkelsestillatelse etter mineralloven § 4-5 tredje ledd skal være på minst fire uker.

§ 3-2 *Undersøkelsesområdet*

Angivelsen av undersøkelsesområdets geografiske plassering etter mineralloven § 4-5 første ledd bokstav b skal leveres i et digitalt, vektorisert format spesifisert av Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard. Området tildeles som en todimensjonal flate. I grunnen er grensene for undersøkelsesområdet loddrette.

Hvert sammenhengende undersøkelsesområde skal tildeles et unikt identifiserende løpenummer. Hvis et område ved reduksjon deles inn i to eller flere uavhengige deler, beholder ett av de nye områdene gammelt løpenummer mens de øvrige tildeles nye løpenummer.

§ 3-3 Melding om oppstart av undersøkelser av statens mineraler, industrimineraler og lette metaller

Melding om oppstart av undersøkelsesarbeider etter mineralloven § 4-7 skal angi

- a. hvor arbeidene skal gjennomføres, markert på kart
- b. tidsrom for undersøkelsene
- c. metode for undersøkelsene, eventuelt henvisning til beskrivelse i undersøkelsesplanen
- d. kontaktinformasjon til arbeidsleder for undersøkelsene
- e. informasjon om innhentede tillatelser fra grunneier og offentlige myndigheter

§ 3-4 Overdragelse av undersøkelsestillatelse

Sammen med søknaden om overdragelse etter mineralloven § 4-9 må det sendes inn avtale eller annen dokumentasjon på overdragelsen og eventuelt nytt samtykke etter mineralloven § 4-5 første ledd bokstav c.

§ 3-5 Krav til skjema

Søknader etter mineralloven §§ 4-5, 4-6 fjerde ledd, 4-8, 4-9 og melding etter § 4-7 skal sendes på skjema fastsatt av Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard.

§ 3-6 Særskilt utlysning av område for undersøkelser

Søknadsfrist for søknad om undersøkelsestillatelse til et område som er utlyst etter mineralloven § 4-10 tredje ledd er tre måneder fra utlysningsdatoen.

Søknad om særskilt utlyst undersøkelsestillatelse skal være komplett med undersøkelsesplan og i samsvar med de krav som går frem av mineralloven § 4-5 første ledd, samt eventuelle kriterier i utlysningsteksten. Det kan ikke gjøres endringer i søknaden eller vedlegg etter innsending, ut over enkle rettinger som ikke påvirker søknadens innhold.

Søkerne har ikke krav på refusjon av behandlingsgebyr eller kostnader ved utarbeidelse eller innsending av søknaden.

Kapittel 4. Prøveuttak

§ 4-1 Forlengelse og opphør av tillatelse til prøveuttak

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard kan etter søknad gi forlengelse av tillatelse til prøveuttak dersom uforutsette omstendigheter gjør at uttaket ikke kan fullføres innen fastsatt frist.

Søknaden skal inneholde de opplysninger som er nødvendige for å vurdere om forlengelse bør gis, herunder oppdatert dokumentasjon på samtykke i henhold til mineralloven § 4-13 andre ledd bokstav a.

Tillatelse til prøveuttak opphører dersom undersøkelsesretten, undersøkelsestillatelsen eller utvinningsretten som ligger til grunn for rettigheten opphører.

§ 4-2 Overdragelse av tillatelse til prøveuttak

Overdragelse av tillatelse til prøveuttak av statens mineraler, industrimineraler og lette metaller skal inngå i søknad om overdragelse av undersøkelsestillatelse til statens mineraler, industrimineraler og lette metaller.

Søknad om overdragelse av tillatelse til prøveuttak for naturstein eller byggeråstoff mv. skal sendes til Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard senest en måned etter at avtale om overdragelsen er inngått.

Søknad om overdragelse av tillatelse til prøveuttak skal inneholde dokumentasjon på avtale om overdragelse, og dokumentasjon på avtale mellom overtaker og grunneier eller gjennomført ekspropriasjon, jf. mineralloven § 4-13 andre ledd bokstav a.

Søknad om overdragelse av tillatelse til prøveuttak skal sendes på skjema fastsatt av Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard.

§ 4-3 Søknad om tillatelse til prøveuttak

Søknad om tillatelse og forlengelse av tillatelse til prøveuttak skal sendes på skjema fastsatt av Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard. Angivelsen av prøveuttaksområdets geografiske plassering skal leveres i et digitalt, vektorisert format spesifisert av direktoratet.

Kapittel 5. Utvinningsrett

§ 5-1 Krav til søknad om utvinningsrett

Søknad om utvinningsrett til statens mineraler, industrimineraler og lette metaller skal sendes på skjema fastsatt av Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard.

Dokumentasjon på avtale med grunneier eller gjennomført ekspropriasjon jf. mineralloven § 5-2 tredje ledd, skal legges ved søknad om utvinningsrett til industrimineraler og lette metaller.

§ 5-2 Utvinningsområdet

Angivelsen av utvinningsområdets geografiske plassering skal leveres i et digitalt, vektorisert format spesifisert av Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard. Området tildeles som en todimensjonal flate. I grunnen er grensene for undersøkelsesområdet loddrette.

Utvinningsområdet skal ikke være større enn det som er nødvendig for å dekke forekomstens sannsynlige utstrekning.

Hvert sammenhengende utvinningsområde skal tildeles et unikt identifiserende løpenummer.

Kapittel 6. Drift av mineraluttak

§ 6-1 Meldepliktige uttak

Melding om meldepliktig uttak etter mineralloven § 6-1 skal minst inneholde

- a. navn og fødselsnummer eller organisasjonsnummer på ansvarlig person eller foretak
- b. navn på uttaket/området
- c. kommunenavn
- d. gårdsnummer, bruksnummer og eventuelt festenummer berørt av uttaket
- e. kart som viser uttaksområdet
- f. status for området etter plan- og bygningsloven
- g. totalt uttaksvolum
- h. tidspunkt for oppstart av drift
- i. planlagt tidspunkt for avslutning.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard kan fastsette krav om at meldingen skal sendes på skjema fastsatt av direktoratet.

Direktoratet kan sette vilkår for gjennomføring og avslutning av uttaket.

§ 6-2 Søknad om driftskonsesjon

Søknad om driftskonsesjon skal inneholde opplysninger som angitt i denne forskrift § 8-1.

Som dokumentasjon på prosjektets økonomi og tiltakshavers finansielle evne jf. mineralloven § 6-4 første ledd bokstav f, skal søknaden også inneholde en beskrivelse av prosjektets planlagte økonomiske gjennomførbarhet, herunder:

- a. Oversikt over nødvendige investeringer (investeringsplan)
- b. Finansieringsplan med spesifisering av egenkapital, lån og andre kilder
- c. Driftsbudsjett for første tre år
- d. Markedsgrunnlag med markedsbeskrivelse og prisanslag for produktene
- e. Identifisering av risiko (følsomhetsanalyse).

For uttak og prosjekter med betydelig investeringsramme, kan Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard stille ytterligere dokumentasjonskrav.

Søknad om driftskonsesjon skal sendes på skjema fastsatt av Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard.

Angivelsen av uttaksområdets geografiske plassering skal leveres i et digitalt, vektorisert format spesifisert av Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard.

§ 6-3 Krav om økonomisk gjennomføring

For at utvinning som er underlagt krav til driftskonsesjon etter § 6-2 skal fremstå som økonomisk gjennomførbar, skal det på søknadstidspunktet for tildeling eller overdragelse av driftskonsesjonen etter §§ 6-3 og 6-9

- a. foreligge en konkret og realistisk plan for nødvendige investeringer for å etablere og drive mineralvirksomheten
- b. være tilgjengelig eller sannsynliggjort finansiering for å dekke nødvendige investeringer og drift i oppstartsfasen
- c. sannsynliggjøres at virksomheten vil kunne drives med overskudd eller økonomisk balanse over tid
- d. foreligge et troverdig grunnlag for at det finnes et marked for mineralene, og
- e. være identifisert sentrale økonomiske risikofaktorer og vurdert hvordan disse kan påvirke prosjektet.

Dersom enkelte kriterier i bokstav a til e ikke er oppfylt fullt ut, men totalvurderingen viser god økonomisk gjennomførbarhet, kan mineralvirksomheten likevel anses å være forsvarlig.

§ 6-4 *Driftsplan*

Driftsplanen skal inneholde:

- a. generell informasjon om virksomheten, konsesjonsområdet og beskrivelse av forekomsten
- b. konkret plan for utvinning og drift av mineralforekomsten (uttaksplan)
- c. konkret plan for opprydding og sikring etter avsluttet drift (avslutningsplan), og
- d. kart og profiler som viser plan for drift og avslutning (kartgrunnlag).

Driftsplanen skal være i samsvar med kravene i veileder for driftsplan fastsatt av Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard. Driftsplanen skal godkjennes av direktoratet.

§ 6-5 *Overdragelse av driftskonsesjon*

Søknad om overdragelse av driftskonsesjon skal inneholde

- a. en redegjørelse for overtakerens kompetanse til drift av den aktuelle forekomsten, med presentasjon av organiseringen av foretaket og eventuell konserntilknytning, og
- b. en beskrivelse av tiltakshavers finansielle evne og finansieringsplan med spesifisering av egenkapital, lån og andre kilder.

Søknad om godkjenning av overdragelse skal sendes til Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard senest en måned etter at avtale om overdragelse er inngått. Søknaden skal sendes på skjema fastsatt av direktoratet.

Kapittel 7. Rapportering

§ 7-1 *Rapportering fra målinger av grunnen*

Rapporteringsplikten etter mineralloven § 7-1 gjelder både for luftbårne målinger, som vanligvis er gjort ved overflyvning med fly, helikopter eller drone, og systematiske ikke-inngripende målinger gjort på bakkenivå.

Tiltakshaver skal sende måledata til Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard så snart målingen i et naturlig avgrenset geologisk område er gjennomført.

Direktoratet skal videreformidle geologisk data til Norges geologiske undersøkelse for sammenstilling og offentliggjøring i nasjonale databaser.

§ 7-2 *Krav til årlig rapportering fra undersøkelser*

Den årlige rapporteringsplikten etter mineralloven § 7-2 første ledd gjelder uavhengig av om det har blitt foretatt undersøkelser eller ikke.

Rapporteringen må inneholde opplysninger om hvilke undersøkelser som er utført, omfanget av dem og analyseresultater. Dette inkluderer data fra utførte geologiske, geofysiske og geokjemiske undersøkelser.

All data som rapporteres inn må inkludere nødvendige metadata som tilrettelegger for tolkning og gjenbruk av dataene.

Rapport fra undersøkelser skal sendes som fastsatt av Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard.

§ 7-3 Krav til sluttrapport fra undersøkelser

Sluttrapport etter mineralloven § 7-2 andre ledd skal inneholde opplysninger som nevnt i denne forskrift § 7-2, samt en vurdering av forekomstens drivverdighet.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard avgjør hva som utgjør et representativt utvalg av prøvemateriale etter mineralloven § 7-2 andre ledd. Direktoratet kan bestille faglig bistand til vurderingen fra Norges geologiske undersøkelse ved behov.

Med levering av prøvemateriale menes i hovedsak borkjerner, men levering av annet prøvemateriale kan også være aktuelt. Prøvematerialet skal leveres til Nasjonalt Borkjerne- og Prøvesenter. Kostnadene ved avleveringen dekkes av tiltakshaver.

Direktoratet skal dele geologisk data til Norges geologiske undersøkelse for sammenstilling og eventuell offentliggjøring i de nasjonale kart- og ressursdatabaser.

Sluttrapport fra undersøkelser skal sendes som fastsatt av Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard.

§ 7-4 Rapportering fra drift

Driftsrapport etter mineralloven § 7-3 første ledd skal minst opplyse om:

- a. antall ansatte
- b. uttaksmengde
- c. salgsverdi
- d. materialstrømmer og ressursutnyttelse, og
- e. antatt mengde gjenstående ressurser.

Rapport om drift skal sendes på skjema fastsatt av Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard.

§ 7-5 Sluttrapport ved opphørt drift

Sluttrapport etter mineralloven § 7-3 andre ledd må inneholde tilstrekkelig informasjon og være detaljert nok til at Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard kan utføre avslutningskontroll etter § 6-10, og inneholde nødvendige opplysninger av betydning for fremtidig bruk av området. Dette inkluderer

- a. beskrivelse og dokumentasjon av sikring, opprydning og istandsetting av området, og
- b. oppmålt kart og vertikale profiler.

Direktoratet kan kreve ytterlige informasjon ved behov.

Direktoratet kan stille krav til at sluttrapporten skal sendes til direktoratet på skjema fastsatt av direktoratet.

Kapittel 8. Internkontroll og tilsyn

§ 8-1 Internkontroll av kompetanse

Tiltakshaveren skal skriftlig dokumentere hvordan kompetansekravet i mineralloven § 2-2 er identifisert, vurdert, dokumentert og fulgt opp over tid.

Dokumentasjonen skal minst inneholde:

- a. beskrivelse av organisering, ansvar og roller knyttet til kompetanseområder
- b. oversikt over relevant utdanning, praksis og erfaring for personer med sentrale roller i virksomheten
- c. oversikt over eventuelle eksterne rådgivere eller underleverandører som dekker kompetansegap, og
- d. plan for kompetanseutvikling og opplæring.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard kan utarbeide standardiserte skjemaer som tiltakshaver skal fylle ut for å dokumentere kompetansen.

Dokumentasjonen skal være tilgjengelig for direktoratet på forespørsel.

§ 8-2 Internkontroll av plan for årlige møter

Tiltakshaver skal ha en plan for gjennomføringen av årlige møter etter mineralloven § 2-3 andre ledd.

§ 8-3 Internkontroll av sikringsplikt

Tiltakshaver skal ha internkontroll som sikrer etterlevelse av sikringsplikten i mineralloven § 2-4. Internkontrollen skal være tilpasset virksomhetens art, omfang og risikoforhold.

Tiltakshaver skal minst dokumentere:

- a. risikovurderinger og identifiserte farer
- b. planlagte og gjennomførte sikringstiltak
- c. tidsplan og rutiner for vedlikehold og inspeksjon
- d. eventuelle avvik og korrigerende tiltak, og
- e. evalueringer og oppdateringer av sikringstiltak.

Dokumentasjonen skal oppdateres ved vesentlige endringer og ved opphør av virksomheten.

Dokumentasjonen skal være tilgjengelig for Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard på forespørsel.

§ 8-4 Internkontroll ved opprydning og istandsetting

Tiltakshaver skal etablere og gjennomføre internkontroll for å sikre at pliktene etter mineralloven § 2-5 oppfylles.

Internkontrollen skal være tilpasset virksomhetens art, omfang og miljøpåvirkning, og minst omfatte:

- a. rutiner for løpende vurdering av behovet for opprydding og istandsetting,
- b. dokumentasjon av gjennomførte og planlagte tiltak, og
- c. rutiner for rapportering og varsling ved avvik

Tiltakshaver skal legge frem dokumentasjon for Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard på forespørsel.

§ 8-5 Avgrensning mot internkontrollforskriften

Internkontroll etter denne forskriften gjelder forhold som er regulert av mineralloven og tilhørende forskrift. For virksomheter som omfattes av internkontrollforskriften, skal kravene etter denne forskriften ses i sammenheng med, men ikke erstatte, kravene til internkontrollforskriften.

Kapittel 9. Gebyr og vederlag

§ 9-1 Gebyr for behandling av søknader

Søker skal betale gebyr for søknad om

- a. undersøkelsestillatelse etter mineralloven § 4-3 med et grunnbeløp på kr 26 500 og kr 5 000 per påbegynt 10 km², opp til og med 100 km². Gebyret doubles hvis søknaden utløser konsultasjonsplikt etter sameloven kapittel 4.
- b. utvinningsrett etter mineralloven § 5-2 med et grunnbeløp på kr 63 000 og kr 10 000 per påbegynt 1 km². Hvis søknaden kun gjelder utvinningsrett til industrimineraler reduseres gebyret med 50 prosent.
- c. prøveuttak etter mineralloven § 4-13 med kr 41 000.
- d. driftskonsesjon etter mineralloven § 6-2 med et grunnbeløp på kr 44 700 og følgende tillegg:
 - a. Kr 9 100 per påbegynte planlagte 100 000 m³ i årlig uttatte masser, opp til og med 1 000 000 m³
 - b. Kr 27 400 hvis søknaden dreier seg om uttak av statens mineraler eller lette metaller
 - c. Kr 22 800 hvis søknaden utløser konsultasjonsplikt etter sameloven kapittel 4Hvis søknaden gjelder konsesjon for utvidelse av allerede godkjent drift, og det søkes om ny konsesjon for det samlede driftsområdet, reduseres det samlede gebyret med 50 prosent.
- e. forlengelse av undersøkelsestillatelse etter mineralloven § 4-8 med kr 22 800
- f. forlengelse av utvinningsrett etter mineralloven § 5-7 med kr 13 700
- g. forlengelse av prøveuttak etter denne forskriftens § 4-1 med kr 20 500
- h. overdragelse av undersøkelsestillatelse etter mineralloven § 4-9 med kr 6 400
- i. overdragelse av utvinningsrett etter mineralloven § 5-8 med kr 4 600
- j. overdragelse av prøveuttak etter mineralloven § 4-16 med kr 6 400
- k. overdragelse av driftskonsesjon etter mineralloven § 6-9 med kr 7 300
- l. vesentlig endring av undersøkelsesplan etter mineralloven § 4-6 med kr 12 800
- m. ekspropriasjon etter mineralloven § 9-1 med kr 59 300

Gebyret skal være betalt før saken tas opp til behandling. Hvis det i løpet av saksbehandlingen avdekkes at betalt gebyr er for lavt, skal restbeløpet betales etter krav fra Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard kan endre gebyrsatsene i samsvar med endring i konsumprisindeksen. Den endrede satsen skal avrundes til nærmeste 100 kr. Endringen trer i kraft den påfølgende 1. januar.

§ 9-2 Årlig vederlag for undersøkelsestillatelse til statens mineraler, industrimineraler og lette metaller

Søker skal betale vederlag for undersøkelsestillatelse til statens mineraler, industrimineraler og lette metaller etter mineralloven § 4-3. Vederlaget for det første året skal betales når søknad sendes inn til behandling av Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard. Deretter forfaller krav om betaling for påfølgende år 1. desember året før. Vederlaget skal utgjøre på kr 15 for hver påbegynte 10 000 m² for det første kalenderåret. Dersom søknad om undersøkelsestillatelse kommer etter 1. juli det første kalenderåret, skal vederlaget for dette året utgjøre halv sats. For å beholde undersøkelsestillatelse til statens mineraler, industrimineraler og lette metaller, skal det betales et årlig vederlag til staten for det andre og tredje kalenderåret med kr 15 for hver påbegynte 10 000 m². Ved forlengelse øker vederlaget med kr 15 for hver treårsperiode.

Blir årsvederlaget ikke betalt innen 1. desember, skal en tilleggsavgift på 50 prosent betales innen 15. januar påfølgende år. Rettigheten faller bort dersom årsvederlaget inkludert tilleggsavgiften ikke blir betalt innen fristen.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard skal sende ut et betalingsvarsel med en frist for betaling og påslag på vederlagets størrelse straks fristen på 1. desember er overskredet uten at betaling har skjedd.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard kan endre vederlagssatsene i samsvar med endring i konsumprisindeksen. Endringen trer i kraft den påfølgende 1. januar.

§ 9-3 Årlig vederlag for utvinningsrett til statens mineraler

Søker skal betale årlig vederlag for utvinningsrett til statens mineraler etter mineralloven § 5-2 på kr 100 for hver påbegynte 10 000 m². Vederlaget skal betales første gang innen to uker etter utvinningsrett tildeles av Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard. Deretter forfaller krav om betaling for påfølgende år 1. desember året før. Dersom utvinningsrett tildeles etter 1. juli det første kalenderåret, skal vederlaget for dette året utgjøre halv sats.

Blir det årlige vederlaget ikke betalt innen fristen, skal en tilleggsavgift på 50 prosent betales innen 15. januar påfølgende år. Rettigheten faller bort dersom det årlige vederlaget inkludert tilleggsavgiften ikke blir betalt innen fristen. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard skal sende ut et betalingsvarsel med en frist for betaling og påslag på vederlagets størrelse straks fristen 1. desember er overskredet uten at betaling har skjedd.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard kan endre vederlagssatsen i samsvar med endring i konsumprisindeksen. Endringen trer i kraft den påfølgende 1. januar.

For utvinningsrett til statens mineraler gitt etter mineralloven av 2009 skal det betales vederlag til staten etter første til tredje ledd.

§ 9-4 Beregning av vederlag til grunneier ved utvinning av statens mineraler

Grunnlaget for beregningen av vederlag etter mineralloven § 10-3 skal i utgangspunktet være utvinnens salgsinntekter (eksklusive merverdiavgift) ved omsetning av uttatte mengder og mengder som potensielt har omsetningsverdi, men som utvinner bearbeider i egen regi eller på annen måte nyttiggjør seg uten å foreta omsetning. Ved vesentlig avvik mellom utvinnens salgsinntekter og normal omsetningsverdi, kan Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard fatte vedtak om beregningsgrunnlaget. Dersom det skjer en ytterligere bearbeiding ut over normal oppredning, legges omsetningsverdien før bearbeidingen til grunn.

Til bruk for beregningen av vederlag til grunneieren skal utvinneren føre protokoll hvor enhver levering av produkter fra uttaket, eller i tilfelle fra grovsorterings- eller oppredningsverket, blir fortløpende ført inn med angivelse av produktenes art, mengde og oppnådd pris. Dersom utvinner selv bearbeider malmen ut over grovsortering og oppredning skal den antatte salgsværdien før bearbeidingen anføres i protokollen.

Dersom grunneier ikke kan få innsyn i protokollen på grunn av drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til utvinneren, kan grunneieren be direktoratet om å vurdere om beregningen av vederlaget er i samsvar med opplysningene i protokollen. For å foreta kontroll etter første punktum kan direktoratet kreve at utvinneren gir direktoratet protokollen eller kopi av denne.

Bestemmelsen omfatter vederlag fra uttak av naturlige masser og etterlatte masser.

Kapittel 10. Forvaltningstiltak og administrative sanksjoner

§ 10-1 Fastsettelse av tvangsmulkt

Tvangsmulkt etter mineralloven § 11-3 kan fastsettes som en løpende dagmulkt eller som et engangsbeløp. Om plikten til å betale et engangsbeløp ikke er oppfylt innen fristen, kan det fastsettes et nytt engangsbeløp med ny frist. Løpende dagmulkt løper både på virkedager og fridager og gjelder frem til plikten blir oppfylt.

Tvangsmulkt begynner å løpe når fristen for retting av forholdet, som er satt i vedtaket om tvangsmulkt, er utløpt. Lengden på fristen fremgår av vedtaket og fastsettes på grunnlag av en konkret vurdering av påleggets alvorlighetsgrad i forhold til de hensyn pålegget er ment å ivareta.

Tvangsmulkten løper inntil den ansvarlige har dokumentert at pålegget er oppfylt. Tvangsmulkten opphører med virkning fra den dato tilstrekkelig dokumentasjon om retting ble sendt til direktoratet.

§ 10-2 Utmåling av tvangsmulkt

Ved utmåling av tvangsmulkt skal det legges særlig vekt på

- a. hvilken type pålegg som ikke er oppfylt
- b. hvor alvorlig den manglende oppfyllelsen av pålegget er i forhold til de hensyn pålegget skal ivareta
- c. kostnaden for den ansvarlige ved å oppfylle pålegget
- d. den ansvarliges økonomiske evne.

§ 10-3 Frist for betaling av tvangsmulkt

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard fastsetter frist for betaling av tvangsmulkt. Fristen for betaling av engangsbeløp skal være minst én uke etter at underretning med pålegg om tvangsmulkt er mottatt av den ansvarlige. Mulkten forfaller til betaling første virkedag etter at fristen er ute. Løpende dagmulkt forfaller til betaling i daglige terminer fra og med første virkedag etter at fristen er ute.

Dersom mulkten ikke blir betalt innen forfall, påløper den til enhver tid gjeldende rente etter [lov 17. desember 1976 nr. 100](#) om renter ved forsinket betaling m.m.

§ 10-4 Om overtredelsesgebyr skal ilegges og utmåling. Øvre tak for overtredelsesgebyr.

Ved avgjørelse av om overtredelsesgebyr etter mineralloven § 11-4 skal ilegges og ved utmåling av gebyret skal det legges vekt på

- a. overtredelsens grovhet og omfang
- b. om overtreder ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne forebygget overtredelsen
- c. om overtredelsen er begått for å fremme overtrederes interesser
- d. om overtreder har hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen
- e. om det foreligger gjentakelse
- f. overtrederes økonomiske evne.

Andre ledd om utmåling alternativ 1:

Overtredelsesgebyret skal ikke overstige 500 ganger rettsgebyret for foretak og for fysiske personer. Rammene gjelder også der flere overtredelser er begått i samme handling.

Andre ledd om utmåling alternativ 2:

Overtredelsesgebyret skal ikke overstige seks ganger folketrygdens grunnbeløp eller fire prosent av virksomhetens årsomsetning for foretak. Det høyeste beløpet utgjør den øvre rammen. For fysiske personer skal ikke overtredelsesgebyret overstige to ganger folketrygdens grunnbeløp. Rammene gjelder også der flere overtredelser er begått i samme handling.

§ 10-5 Betaling (renter og tilleggsgebyr)

Betalingsfristen for ilagt overtredelsesgebyr er fire uker fra vedtakstidspunktet, med mindre annet er fastsatt i vedtaket. Dersom overtredelsesgebyret ikke blir betalt innen forfall, påløper den til enhver tid gjeldende forsinkelsesrente i samsvar med lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.

Hvis tiltakshaver fortsetter med overtredelsen eller på ny begår den samme eller tilsvarende overtredelse, kan gebyret økes med inntil x prosent for hver overtredelse.

§ 10-6 Inndrivelse av tvangsmulkt og overtredelsesgebyr

Når Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard har truffet vedtak om tvangsmulkt eller overtredelsesgebyr, oversendes kravet til Innkrevingsmyndigheten for innkreving. Innkrevingsmyndigheten sender ut faktura til den som er pålagt å betale kravet. Tvangsmulkt og overtredelsesgebyr tilfaller statskassen.

Endelig vedtak om tvangsmulkt eller overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg. Innkrevingsmyndigheten sender varsel om tvangsfullbyrdelse for tvangsmulkt og overtredelsesgebyr som er forfalt.

§ 10-7 Ettergivelse av tvangsmulkt og overtredelsesgebyr

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard kan etter søknad helt eller delvis ettergi ilagt tvangsmulkt eller overtredelsesgebyr dersom det blir godtgjort at det foreligger særskilte omstendigheter som gjorde det svært vanskelig å oppfylle de pliktene som ligger til grunn for vedtaket om tvangsmulkt eller overtredelsesgebyr.

Søknad om ettergivelse må settes frem for direktoratet innen en måned etter at vedtak om ileggelse av tvangsmulkt eller overtredelsesgebyr er mottatt av den ansvarlige.

Kapittel 11 Overgangsregler og ikrafttredelse

§ 11-1 Overgangsbestemmelser

- a. Rapporteringsplikten etter mineralloven § 7-2 andre ledd gjelder også for undersøkelsestillatelser som opphører de tre første årene etter lovens ikrafttredelse, jf. § mineralloven 12-2 bokstav b første strekpunkt
- b. Rapporteringsplikten i mineralloven § 7-3 gjelder også for tiltakshavere som har driftskonsesjon gitt i medhold av lov 19. juni 2009 nr. 101 om erverv og utvinning av mineralressurser eller eldre regelverk
- c. Før det foreligger godkjent undersøkelsesplan, skal Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard videresende melding om undersøkelsesarbeider for undersøkelsestillatelser omfattet av mineralloven § 12-2 bokstav b og utvinningsrett omfattet av mineralloven § 12-2 bokstav e til kommunen, fylkeskommunen og statsforvalteren
- d. For undersøkelsesrett til statens mineraler gitt i medhold av lov 19. juni 2009 nr. 101 om erverv og utvinning av mineralressurser kapittel 4 gjelder samme lov § 17 frem til første søknad om forlengelse etter § 4-8.
- e. Krav til rapportering etter mineralloven § 7-4 inntreffer fem år etter lovens ikrafttredelse.

§ 11-2 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. juli 2026